

Politická perzekuce v 50. letech 20. století v Československu – případ Josefa Hendrycha a Vlasty Hendrychové

Bakalářská práce

Studijní program:

B7106 Historická studia

Studijní obor:

Kulturněhistorická a muzeologická studia

Autor práce:

Lucie Havlíková

Vedoucí práce:

Mgr. Kateřina Portmann, Ph.D.
Katedra historie

Zadání bakalářské práce

Politická perzekuce v 50. letech 20. století v Československu – případ Josefa Hendrycha a Vlasty Hendrychové

Jméno a příjmení: **Lucie Havlíková**
Osobní číslo: P16000419
Studijní program: B7106 Historická studia
Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia
Zadávací katedra: Katedra historie
Akademický rok: **2017/2018**

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy a komparace pramenů (především materiály uložené v Národním archivu, v Archivu bezpečnostních složek a v soukromém archivu rodiny Hendrychových) s poznatky získanými studiem odborné literatury, zpracovat příspěvek k problematice politických procesů 50. let v Československu. Práce se zaměří na perzekuci Josefa Hendrycha a Vlasty Hendrychové. V práci bude analyzována příprava procesu, obžaloba, hlavní přelíčení, rozsudek a další osudy odsouzených. Dále se budu věnovat životním osudům příslušníků stranického, justičního a bezpečnostního aparátu, kteří za perzekucí odsouzených v této kauze stáli.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

Prameny:

Archiv bezpečnostních složek, Praha
Národní archiv, Praha
Státní okresní archiv Mladá Boleslav
Soukromý archiv rodiny Hendrychových

Literatura:

BLAŽEK, Petr, Karel JECH a Michal KUBÁLEK. Akce „K“: vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech : studie, seznamy a dokumenty. Praha: Pulchra, 2010, 635 s. Testis. ISBN 978-80-87377-05-5.

BLAŽEK, Petr, Jaroslav ROKOSKÝ, Libor SVOBODA, Martin TICHÝ a Jiří URBAN. Rozkulačeno!: půlstoletí perzekuce selského stavu = half a century of persecution of the peasant estate. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2016, 143 s. ISBN 978-80-87912-44-7.

BOČKOVÁ, Marie. Zemědělství a 50. léta. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2008, 119 s. Prameny a studie. ISBN 978-8086874-11-1.

DOLEŽAL, Jan, Josef KMONÍČEK a Jiří PEKÁREK. Když mizely meze: Kapitoly z kolektivizace východočeského zemědělství v letech 1949-1960. Hradec Králové: Kruh, 1987, 136 s. Kraj.

HRABA, Zdeněk. Kolektivizace a transformace československého a českého zemědělství v letech 1945-2004: právně normativní pohled. Praha: Vladimír Lelek, 2013, 311 s. ISBN 978-80-904837-4-3.

JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, 331 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-9027.

JECH, Karel. Soumrak selského stavu 1945-1960. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001, 252 s. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 80-7285-010-5.

URBAN, Jiří. Venkov pod kolektivizační knutou: okolnosti exemplárního „kulackého“ procesu. Praha: Vyšehrad, 2010, 303 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7429-055-8.

TICHÝ, František. Země pláče. Kroměříž: F. Tichý, 2014, 123 s. ISBN 978-80-260-7447-2. Kolektivizace v Československu. Editor Jaroslav ROKOSKÝ, editor Libor SVOBODA. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2013, 473 s. ISBN 978-80-87211-96-0.

Vedoucí práce:

Mgr. Kateřina Portmann, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání práce: 30. dubna 2018
Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2019

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

31. července 2020

Lucie Havlíková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Kateřině Portmann, Ph. D., která mě v mé práci vedla správným směrem, poskytla mi svůj čas, cenné rady a připomínky k tématu. Tato bakalářská práce by bez jejího odborného dohledu nemohla vzniknout.

Chtěla bych také poděkovat všem pracovníkům Archivu bezpečnostních složek a Národního archivu v Praze za to, že mi pomohli s vyhledáním důležitých materiálů pro tuto práci.

A na závěr patří velké poděkování pamětníkovi a mému dědečkovi Petru Hendrychovi a celé mé rodině.

Anotace

V Československu začalo již po roce 1945 docházet ke kolektivizačním změnám v zemědělství. Po únorových změnách v roce 1948 se pak kolektivizace a s ní spojené politické procesy a perzekuce staly nedílnou součástí nového režimu, který si tak chtěl stabilizovat moc v novém totalitním státě.

Vykonstruované procesy měly odstranit skutečné i domnělé odpůrce režimu, kterými se mohl stát téměř kdokoli. Těmito procesy byli postiženi i soukromí zemědělci, kteří nechtěli dobrovolně vstupovat do nově založených Jednotných zemědělských družstev. Komunistické straně se tak do značné míry dařilo likvidovat údajné odpůrce režimu z běžného života.

Kolektivizace, perzekuce a politické procesy se týkaly i Josefa a Vlasty Hendrychových, Josefa a Stanislava Hejla, Václava Vrabce a dalších. Cílem této práce je, na základě prostudovaných pramenů, literatury a rozhovorů s pamětníky, analyzovat politický proces se soukromými zemědělci z malé vesnice na Mladoboleslavsku, kdy došlo k jejich zatčení, následnému odsouzení a uvěznění.

Klíčová slova

Politické procesy, perzekuce, kolektivizace, 50. léta 20. století, Úhelnice, Státní bezpečnost, kulak, vesnický boháč, Státní soud

Annotation

Shortly after 1945 process of rural collectivization has began in Czechoslovakia. After February 1948 collectivization and political processes and persecutions have become integral part of the new regime, which aimed to obtain power in totalitarian state.

Framed processes were set to abolish actual and fictitious opponents of the regime. Anyone could be identified as an enemy. These processes affected also private farmers who refused to join the newly established „collective farms“. Communist party partially succeeded in removing regime antagonists from daily life.

Collectivization, persecutions and political processes were implicated to Josef and Vlasta Hendrych, Josef and Stanislav Hejl, Vaclav Vrabec and others. The goal of this thesis is to analyse political process against small farmers from a village in Mlada Boleslav region based on studied sources, literature and interviews with living witnesses. These farmers were like many others arrested, sentenced and jailed.

Key words

Political processes, persecution, collectivization, the 50`s of the 20th century, Uhelnice, Stb, kulak, village rich, State court

Obsah

1	Seznam použitých zkratk.....	10
2	Úvod.....	11
3	Kritika pramenů a literatury	12
3.1	Prameny	12
3.2	Literatura.....	13
4	Politické procesy a kolektivizace zemědělství v Československu.....	14
5	Úhelnice	18
6	Politický proces s Josefem a Vlastou Hendrychovými	19
6.1	Josef Hendrych	19
6.2	Rodina Josefa Hendrycha	19
6.3	Život před zatčením Josefa a Vlasty Hendrychových	20
6.4	Nástup komunismu	21
6.5	Proces s Josefem Hendrychem a spol.	22
6.6	Zatčení	25
6.7	Výsledky	28
6.8	Obžaloba	34
6.9	Rozsudek.....	37
6.10	Výkon trestu.....	41
7	Život po propuštění	46
8	Přezkumná řízení a rehabilitace	50
9	Snahy o vrácení majetku rodiny Hendrychových	50
10	Závěr.....	52
11	Seznam použitých pramenů a literatury	54
11.1	Prameny	54
11.1.1	Tisk.....	54
11.1.2	Paměti	54
11.1.3	Rozhovory (Orální historie).....	54
11.2	Literatura.....	54
11.3	Internetové zdroje	57
11.3.1	Online knihy	57
11.3.2	Studie.....	57
11.3.3	Závěrečné práce.....	57
11.3.4	Příspěvky na webových stránkách.....	57
11.3.5	Online dokumenty	58

Seznam příloh.....	59
--------------------	----

1 Seznam použitých zkratk

KSČ – Komunistická strana Československa

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

ČSR – Československá republika

StB – Státní bezpečnost

MNV – Místní národní výbor

SNB – Sbor národní bezpečnosti

VO – StB – Velitelství oddílu Státní bezpečnosti

ČSA – Československá armáda

NB – Národní bezpečnost

NZ – Nápravní zařízení

NPT – Nápravní pracovní tábor

MUDr. – Doktor medicíny

JUDr. – Doktor práv

Kč – Korun českých

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

2 Úvod

V Československu se v únoru roku 1948 dostala k moci Komunistická strana Československa. Součástí nového režimu se stala radikální přeměna společnosti, která v mnohých ohledech započala již v období tzv. třetí republiky. Jedním z prostředků stabilizace režimu se staly čistky ve společnosti prováděné pomocí vykonstruovaných procesů. Politické procesy se mohly týkat kohokoliv. Perzekuce se dotkla reálných i domnělých odpůrců režimu, a tak se v jedné věznici mohli setkat například vysoce postavení politici, generálové, herečky a sedláci.

Trnem v oku tehdejšímu režimu, se v rámci kolektivizace zemědělství, stali také samostatně hospodařící zemědělci. Tito lidé se často angažovali ve veřejném i politickém občanském životě, a jelikož jejich hospodářství prosperovalo, mohli si dovolit zaměstnávat děvečky a čeledíny a využívat nejmodernější techniku pro usnadnění práce na poli či s hospodářskými zvířaty. Po únorovém převzetí moci Komunistickou stranou Československa však začínalo soukromým zemědělcům kruté období. Komunistická strana prosazovala kolektivizaci hospodářství a zakládala Jednotná zemědělská družstva dle vzoru sovětských kolchozů. Kolektivizaci hospodářství měl zcela zmizet soukromý sektor, který ohrožoval státní hospodaření. Soukromí rolníci byli poté nuceni vstupovat do Jednotných zemědělských družstev a pracovat společně. Někteří sedláci však nechtěli dobrovolně vstupovat do JZD a vzdát se tak svého, po několik generací budovaného, statku. Jejich nepřizpůsobivost nově vzniklému hospodářskému systému a často i nevhodná politická příslušnost se tak staly jedním z důvodů následné perzekuce.

A to se týkalo i sedláků z obce Úhelnice na Mladoboleslavsku. Sedláci z této malé vesnice se stali obětí vykonstruovaného politického procesu v padesátých letech dvacátého století.

Text této práce se chronologicky drží událostí, jak se odehrávaly. Začátek práce seznamuje s problematikou politických procesů a kolektivizace zemědělství v Československu a stěžejní část práce je poté věnována přímo politickému procesu Josefa a Vlasty Hendrychových a dalším sedlákům z Úhelnice. Analyzována je politická perzekuce úhelnických sedláků, odsouzení, výkon trestu, propuštění z vězení a následný život v socialistickém Československu.

Při zpracování jsem využívala základní metody práce historika, jež se týkají studia pramenů získaných v archivu a následnou komparací s poznatky z odborné literatury.

Analýza těchto pramenů mi pomohla chronologicky sestavit postup bezpečnostních složek a justičního aparátu v 50. letech 20. století. Pro lepší pochopení problematiky politických procesů mi posloužila publikace *Komunistický režim a politické procesy* od Karla Kaplana a Pavla Palečka.¹ Jelikož jsem první, kdo se kauzou Josefa a Vlasty Hendrychových zabývá, mou hlavní náplní práce byl sběr a analýza pramenů. Materiály k tomuto případu jsou uloženy v Národním archivu v Praze² a v Archivu bezpečnostních složek v Praze.³ Dále jsem využívala i rodinného archivu Petra Hendrycha, podstatným zdrojem informací se také staly rozhovory, vedené metodou orální historie, se synem Hendrychových Petrem Hendrychem.

Archivní materiály získané pro tuto práci vznikaly v období 50. – 80. let 20. století. Musela jsem proto k těmto informacím z archivních dokumentů přistupovat s kritickým nadhledem. Staly se však také velice důležitým zdrojem pro tuto práci. Při zpracování této práce jsem byla částečně limitována svým příbuzenským vztahem s Petrem Hendrychem, a proto jsem se i při rozhovorech s ním držela kritického přístupu, to však nebylo vždy jednoduché. Příbuzenský vztah s Petrem Hendrychem měl ale i svá pozitiva, která jsem využila při komunikaci s dalšími pamětníky, např. Vladislavem Hejlem.

Cílem této práce je seznámit čtenáře s příběhem obyčejné rodiny z vesnického prostředí, která se musela v 50. letech 20. století vzdát svého domova a na dlouhé roky se rozloučit se svými blízkými. Doufám také, že touto prací přispěji do mozaiky poznání mechanismu politických procesů 50. let 20. století a částečně i regionálních dějin Mladoboleslavska.

3 Kritika pramenů a literatury

3.1 Prameny

Hlavním zdrojem informací pro tuto práci se stal skupinový spis Státní bezpečnosti proti Josefu Hendrychovi a společníkům, který je uložen v Archivu bezpečnostních složek v Praze.⁴ Spis obsahuje důležité záznamy a data z vyšetřování, což mi pomohlo při chronologické rekonstrukci případu. Ve spisu se dále také nachází osobní informace o odsouzených a jejich rodinách.

---

¹ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008.

² Národní archiv v Praze, fond Státní soud.

³ Archiv bezpečnostních složek v Praze, fond H a V.

⁴ Archiv bezpečnostních složek v Praze, fond V, arch. č. V – 362 MV.

Další důležitý pramen pro pochopení celého případu mi byl poskytnut Národním archivem v Praze. Jednalo se o fond Státní soud, v němž byly uchovány osobní spisy a fotografie obžalovaných, plánky a nákresy obce Úhelnice.⁵ Dalším zdrojem pro zpracování práce se stal trestní spis uložený v Národním archivu v Praze, ve kterém se nacházejí informace k rozsudkům Státního soudu v Praze.⁶

Jelikož tyto prameny pocházejí z prostředí bezpečnostních složek a justičního sektoru z 50. – 80. let 20. století a jejich výpovědní hodnota mohla být zmanipulována, je nutné používat kritický přístup.⁷

Protože jsem mohla čerpat informace od Petra Hendrycha, pamětníka a syna Josefa a Vlasty Hendrychových, rozhodla jsem se využít metodu orální historie. Metodiku orální historie mi pomohla pochopit kniha Miroslava Vaňka *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*.⁸ Tuto metodu jsem poté mohla použít i při rozhovorech s dalšími pamětníky: Vlastimilem Hendrychem, Vladislavem Hejlem, Miloslavou Čermákovou a Hanou Havlíkovou.

3.2 Literatura

Předlohou pro pochopení politických procesů 50. let 20. století se pro mě stala publikace Karla Kaplana a Pavla Palečka *Komunistický režim a politické procesy v Československu*.⁹ Na problematiku kolektivizace jsem využila některé z publikací, odborníka na toto téma, historika Karla Jecha, např.: *Soumrak selského stavu 1945 – 1960*¹⁰, publikaci *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*,¹¹ ve které najdeme odpovědi na to, jakým způsobem v Československu probíhala kolektivizace zemědělství, proč byli trestáni zrovna sedláci, dozvíme se více o metodách a zastrášovacích aktivitách Státní bezpečnosti a o napojení Komunistické strany na tyto akce. Dále jsem použila knihu napsanou kolektivem autorů *Akce K – Vyhánění sedláků a jejich rodin z usedlostí*

---

⁵ Národní archiv v Praze, fond Státní soud.

⁶ Tamtéž.

⁷ Více informací: TOMEK, Prokop. StB jako historický pramen, In: *Soudobé dějiny* 12, č. 1, Praha 2005, s. 208-214.

⁸ VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. 175 s. *Hlasy minulosti*, sv. 1. ISBN 80-7285-045-8.

⁹ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008.

¹⁰ JECH, Karel. *Soumrak selského stavu 1945–1960*. 1. vydání. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001, 252 s. *Sešity Ústavu pro soudobé dějiny*, sv. 35. ISBN 80-7285-010-5.

¹¹ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha: Vyšehrad, 2008, 331 s. *Moderní dějiny*. ISBN 978-80-7021-902-7.

v padesátých letech.¹² Další poznatky zejména o Československé justici jsem získala z prvních dvou dílů *Československé justice v letech 1948-1953 v dokumentech od Jaroslava Vorla, Aleny Šimánkové a spol.*¹³

Jako dobrý materiál a zdroj informací o politických procesech, kolektivizaci a fungování tehdejší československé justice a společnosti¹⁴ musím vyzdvihnout monografii historika Karla Kaplana.

Využila jsem také publikaci Kláry Pinerové, která se zabývá politickými vězni a tím, co si s sebou odnesli z dob uvěznění. Popisuje traumata spojená s obviněním a výkonem trestu a následnou adaptaci do normálního života po propuštění z vězení.¹⁵

Musím také vyzdvihnout řadu skvělých studentských prací, které vznikly na Katedře historie Technické univerzity v Liberci. Především mě velmi zaujala bakalářská práce Lindy Skrbkové, která se věnovala tématu politických procesů v 50. letech¹⁶ nebo bakalářská práce Milana Votavy na stejné téma.¹⁷

Další použité publikace jsem využívala k doplnění a zařazení celého příběhu do kontextu doby. Celkový seznam použitých pramenů a literatury je uveden na konci práce.

4 Politické procesy a kolektivizace zemědělství v Československu

Politické procesy a perzekuce v Československu jsou spojeny s komunistickou stranou, která nastoupila k moci v únoru 1948. Cílem nově nastoleného státního aparátu, inspirovaného Komunistickou stranou Sovětského svazu, se stalo vylikvidování „reálných, potencionálních i domnělých odpůrců režimu“ z běžného života. Politické perzekuce se týkaly všech vrstev obyvatelstva, byly tedy zatýkáni jak sedláci a lidé na nižších společenských pozicích, tak vysocí představitelé politických stran. Aby však

---

¹² BLAŽEK, Petr. Akce K. 1. vydání. Praha, Pulchra, 2010, 636 s. ISBN 978-80-87377-05-5.

¹³ VOREL, Jaroslav, ŠIMÁNKOVÁ, Alena, BABKA, Lukáš, KIPETŮVÁ, Monika.

Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl I., II. Praha 2004.

¹⁴ KAPLAN, Karel. Proměny české společnosti (1948-1960). Část druhá, Venkov. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012, 467 s. Česká společnost po roce 1945, sv. 9. ISBN 978-80-7285-155-3.

¹⁵ PINEROVÁ, Klára. Do konce života. Političtí vězni padesátých let – trauma, adaptace, identita. NLN Nakladatelství Lidové noviny Ústav pro studium totalitních režimů, 408 s., Praha 2017, ISBN 978-80-7422-590-1.

¹⁶ SKRKBKOVÁ, Linda. *Politické procesy 50. let – kauza bratři Červenkovi a spol.*, Bakalářská práce, TU v Liberci, 2019.

¹⁷ VOTAVA, Milan. *Politická perzekuce v 50. letech 20. století v Československu - případ kulaka Františka Votavy*, Bakalářská práce, TU v Liberci, 2018.

mohlo být odstraněno takové množství osob, muselo se přistoupit ke změnám v justičním a bezpečnostním systému a úpravě zákonů.¹⁸ Již 21. července 1948 byl přijat zákon č. 213/1948 Sb. o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. Jednalo se o jakousi nápravu právního vztahu, jež zpětně opravňovala akční výbory v konání bezpráví.¹⁹ Další zákon č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky sloužil režimu k perzekuci a následnému uvěznění mnoha osob. Zákon č. 232/1948 Sb. o Státním soudu pak měl ulehčit odsouzení osob, které bylo často vykonstruované. Takovýchto zákonů, které pomáhaly komunistické straně kontrolovat justici a provádět perzekuce na nevinných občanech vycházelo mnoho. Zmínila bych zde ještě zákon č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví. Soudní moc se tímto zákonem svěřila de facto do rukou dělnické třídy. V senátech soudů působili soudci z lidu, kteří měli rovnocenný hlas se soudci z povolání.²⁰

Justiční aparát prošel také významnými čistkami. Pro nový režim bylo neakceptovatelné staré pojetí práva. Nově proto zahájila svou činnost 1. prosince 1948 tzv. Právnická škola pracujících (PŠP), která měla „vychovávat“ soudce a prokurátory oddané komunistickému zřízení. Studium této školy spočívalo v jakýchsi rychlokurzech.²¹ Po jednom roce studia mohl studující vykonávat funkci prokurátora a po dvouletém studiu mohl být soudcem. Soudcovský kurz se však také po roce 1950 zkrátil na jeden rok. Právnickou školu pracujících organizoval Právnický ústav ministerstva spravedlnosti.²² Strana tak mohla získat kontrolu nad justicí.

Již v únoru 1948 byla perzekuována řada politických odpůrců režimu a následně také i ostatní sociální skupiny.²³ Politické procesy se staly nedílnou součástí politiky

---

¹⁸ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2008, s. 24-25.

¹⁹ Akční výbory Národní fronty vznikly v únoru 1948 na výzvu Klementa Gottwalda. Byly to zvláštní mocenskopolitické orgány, které sloužily komunistům k očištění veřejného života od odpůrců komunistické strany. Více In: KAPLAN, Karel. Národní fronta 1948-1960. Praha: Academia, 2012. 912 s. ISBN 978-80-200-2074-1.

²⁰ PLACHÝ, Jiří. Některé aspekty vývoje právního řádu v Československu v letech 1948–1954. In: VOREL, Jaroslav, Alena ŠIMÁNKOVÁ a Lukáš BABKA. Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl II. Praha: ÚDV, 2004, str. 13–20.

²¹ KÜHN, Zdeněk. Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace. Praha: C. H. Beck, 2005. str. 34, ISBN 80-7179-429-5.

²² LITSCH, Karel: Proměny právního studia 1945–1989. str. 97. In MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav: Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989. 1. vyd., Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2004.

²³ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2008, s. 22.

komunistické strany a sloužily k odstraňování nebo izolování režimu nepohodlných lidí. Cílem politických procesů se také stalo zastrašování obyvatel Československa pomocí důmyslné propagandy.²⁴

Komunistická strana Československa se v provádění politických procesů stále zdokonalovala. Zastřešujícím orgánem procesů se stalo nejprve vedení ministerstva spravedlnosti. Avšak stále více byla do politických procesů zapojována Státní bezpečnost (StB). V říjnu roku 1949 začala StB spolupracovat se sovětskými poradci, a tím se i měnilo zákulisí politických procesů.²⁵ Státní bezpečnost začala díky sovětským poradcům přetvářet politické procesy a jejich vyšetřování v Československu k obrazu svému. Právě sovětští poradci stáli za konečnou podobou mnohých velkých politických procesů. Do vyšetřování byly například zavedeny dlouhodobé výslechy obviněných, kteří museli vydržet psychické i fyzické násilí.²⁶ Další novinkou sovětských poradců byl systém otázkových protokolů a organizovaná konfrontace, která se odehrávala na základě obvinění od jiného vězně. Vězeň dostal od vyšetřovatele předem sepsaný text, který se musel naučit. Tento text poté posloužil ke konfrontaci vězňů, kdy jeden obviňoval druhého. Obviněný vězeň sice nemusel s nařčením souhlasit, ale i přesto bylo do protokolu uvedeno, že konfrontace proběhla úspěšně.²⁷

Jedním z nejvýznamnějších politických procesů v Československu se stal monstrproces s Miladou Horákovou. Proces se týkal představitelů nekomunistických stran, tehdy známý jako proces s tzv. Vedením záškodnického spiknutí proti republice. V tomto a dalších procesech do roku 1952 hrál zásadní roli Státní soud. V případě pak byli popraveni čtyři odsouzení v čele s Miladou Horákovou, jež se stala první a poslední popravenou ženou v rámci politických procesů v Československu. Na tento proces poté navazovali další, tzv. okrajové procesy,²⁸ které si vyžádaly další tresty smrti a doživotí.

Dalším stěžejním bodem komunistické strany a budování socialismu dle sovětského vzoru se stala kolektivizace hospodářství. Kolektivizaci můžeme označit jako státem

---

²⁴ Tamtéž, str. 42.

²⁵ GEBAUER, František, KAPLAN, Karel, KOUDELKA, František, VYHNÁLEK, Rudolf. Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948-1989. Statistický přehled. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. Praha 1993, s. 40.

²⁶ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2008, s. 174.

²⁷ Tamtéž, str. 186.

²⁸ Tamtéž, str. 68-69.

řízený přechod ke společnému, kolektivnímu hospodaření.²⁹ V souvislosti s kolektivizací se dostáváme do 40. a 50. let 20. století. Tehdy se v Československu odehrává řada věcí dle Sovětského vzoru, a to je i tento případ. Cílem Komunistické strany Československa se stalo zcela odstranit soukromý sektor a zemědělce z hospodářství.³⁰ Svobodní rolníci se měli stát státními zaměstnanci, pracujícími v Jednotných zemědělských družstvech na základě zákona o JZD ze dne 23. února 1949. Ostatně již na IX. Sjezdu KSČ roku 1949 bylo rozhodnuto o združstevňování zemědělské výroby. Kolektivizace zemědělství v ČSR ale nebyla rolníky nijak pozitivně přijímána. Nechtěli se vzdát svého majetku ve prospěch družstva, a tak režim přikročil k represím, šikanování a přesídlování rodin.³¹

Mezi nejznámější procesy s odpůrci kolektivizace patřily tzv. Akce Babice a tzv. Akce Kluky.

V jihomoravské obci Babice u Říčan v okrese Třebíč došlo k velkému „kulackému“ procesu. V roce 1951 zde byli zastřeleni tři funkcionáři místního Městského národního výboru. Vše se událo 2. července pozdě večer. V místní babické škole zasedala schůze, které se účastnili čtyři funkcionáři tzv. lidové správy. Schůzi však přerušili dva ozbrojení muži, kteří zastřelili tři místní funkcionáře a jednoho těžce zranili. Přepadení měla organizovat skupina utvořená okolo Ladislava Malého. Dodnes s přesností nevíme, zda Ladislav Malý navázal spolupráci s StB nebo ne. Kolem této osoby se však soustředila řada velkých sedláků, kteří chtěli vystoupit proti kolektivizaci a komunistickému režimu, a také církevní představitelé z okolí. V tomto kraji, který byl zaměřen hlavně na zemědělství, a tudíž zde také vznikl odpor proti kolektivizaci, však již před těmito událostmi vyšetřovala a zatýkala Státní bezpečnost. Nasazení agenti – provokatéři se stýkali s významnými sedláky, namlouvali jim, že přišli ze západu a snažili se je zavléct do aktivit směřujících proti komunistickému režimu.³² Nastalé události se tak tehdejšímu režimu hodily k využití ideologické propagandy a zastrašení dalších „vesnických

---

²⁹ Více např. z: JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, 331 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7.

³⁰ JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 36-37. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7.

³¹ RŮŽIČKA, Daniel a ZVĚŘINA, Pavel. Kolektivizace. Komunistické uspořádání zemědělské výroby. In: Totalita.cz [online], [cit. 8. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/kolektivizace.php>

³² RÁZEK, Adolf: StB + justice, nástroje třídního boje v akci BABICE, Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002.

boháčů“. Ve vykonstruovaném případě Babice se v dalších měsících po incidentu konalo rozsáhlé zatýkání, přesídlování obyvatel a padlo dokonce 11 rozsudků smrti.³³

Akce „Kluky“ se oproti Babicím odehrála již v bližší vzdálenosti od obce Úhelnice, ze které pocházejí osoby, jímž se věnuje tato práce. Obec Kluky totiž také leží v okolí Mladé Boleslavi ve Středočeském kraji.³⁴ I zde se kolektivizace zemědělství stala hlavním cílem k budování nového plánovaného hospodářství a vzniku Jednotných zemědělských družstev. Akce liberecké Státní bezpečnosti se zaměřovala na místní sedláky v obci Kluky. Roku 1952 proto mezi místní „vesnické boháče“ začali pronikat agenti StB, vydávající se, jako v babických událostech, za zahraniční agenty. Po nějaké době působení agentů v obci opět docházelo k provokacím a zatýkání sedláků. V roce 1953 padlo v tomto procesu 31 trestů několikaletého vězení.³⁵

Procesu kolektivizace a následné perzekuce majetku se věnuje i tato práce. Hlavními aktéry v tomto procesu jsou soukromí hospodáři Josef a Vlasta Hendrychovi. Jelikož proces kolektivizace v Úhelnici zřejmě stagnoval, přišli na řadu právě soukromí zemědělci. Místní soukromí rolníci nechtěli vstupovat do nově vznikajících JZD, a proto pravděpodobně došlo k rozhodnutí realizovat místní proces proti „kulakům“.

5 Úhelnice

Abych mohla představit rodinu Hendrychových, musím nejprve přiblížit místo, ve kterém žili. Obec Úhelnice je malá vesnička ve středočeském kraji. Nachází se asi 11 km od Mladé Boleslavi. V této vesnici žili převážně soukromí zemědělci, kteří vlastnili okolní pole a hospodařili na svých usedlostech. V současné době v ní žije přibližně stovka obyvatel, nových domků v Úhelnici stále přibývá. Obec je obklopena poli, jež jsou obdělávány zemědělským družstvem a lesíkem, kterým je vesnice z jedné strany kryta. K vesnici patří také „Škoda polygon“, jenž slouží automobilce Škoda z Mladé Boleslavi.³⁶

---

³³ STEHLÍK, Michal. Babické vraždy 1951. Praha: Academia, 2016, 255 s. 1938-1953, svazek 1. ISBN 978-80-2002593-7.

³⁴ Více například z: MLÁDKOVÁ, Barbora. Paměť Liberecka. Fontes Nissae. 2005, 223-243. ISBN 80-7372-0078. ISSN 1213-5097.

³⁵ RÁZEK, Adolf. Akce „Kluky“. [online]. Praha: 2010, 51 s. [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/udvzk-skpv-galerie-soubory-kluky.aspx>

³⁶ Kněžmost, [online], [cit. 8. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.knezmost.cz/cs/mistni-casti/uhelnice/>.

6 Politický proces s Josefem a Vlastou Hendrychovými

6.1 Josef Hendrych

Hlavní osoba pozdějšího procesu Úhelnice – Josef Hendrych se narodil dne 30. ledna 1906³⁷ do rodiny zemědělce. Žil jako obyčejný muž, který se staral o svůj statek, polnosti a rodinu. Ze spisu Ministerstva národní bezpečnosti je zřejmé, že Josef byl za první republiky členem agrární strany, do února 1948 členem Československé strany národně socialistické, a dokonce členem Místního národního výboru za tuto stranu, věnoval se také myslivecké činnosti.³⁸ V obci tedy zastával celkem vysoké postavení a vlastnil značný majetek o rozloze 22 ha. Členství v Československé straně národně socialistické bylo na přelomu 50. let jedním z nejčastějších důvodů perzekuce. Výše v textu této práce jsem se již zmiňovala například o případě Milady Horákové, která byla rovněž představitelkou této strany. Skutečnost, že Josef Hendrych byl soukromým zemědělcem mu v padesátých letech také nepomohla. Pokud by tedy kolektivizace v Úhelnici stagnovala, bylo téměř zřejmé, že se v hledáčku Státní bezpečnosti ocitne právě on.

6.2 Rodina Josefa Hendrycha

Josef Hendrych byl synem Václava Hendrycha, který pocházel z obce Úhelnice. Václav a jeho manželka Marie Hendrychová začali budovat statek v Úhelnici. Měli tři děti Václava, Josefa a Marii. Václav se přišel na statek do vesnice nedaleko Úhelnice. Marie se vdala do rodiny Andělových, kteří bydleli v Liberci a Josef zůstal u rodičů v Úhelnici. Usedlost v Úhelnici patřila rodině od roku 1907.³⁹ Postupně začal Václav Hendrych budovu rekonstruovat a v roce 1922 tuto přestavbu ve statek úspěšně dokončil.⁴⁰

---

³⁷ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Oddací list Josefa Hendrycha a Vlasty Brzobohaté, Československá republika, Místní národní výbor v Bakově nad Jizerou, okres Mnichovo Hradiště.

³⁸ Archiv bezpečnostních složek, Praha, fond H, arch. č. H – 285, Skupinový svazek č.j. 14509, „Úhelnice“.

³⁹ Pamětní kniha Václava Hendrycha, 1904 – 1922, soukromé vlastnictví Petra Hendrycha, Boseň, 75.

⁴⁰ Tamtéž.

V roce 1936 se syn Václava Hendrycha, Josef, oženil s Vlastou Brzobohatou a Václav jim statek předal do užívání. Josef s Vlastou poté na statku dále žili a hospodařili.⁴¹ V Úhelnici se jim narodili dva synové – Petr a Vlastimil Hendrychovi. Petr Hendrych se narodil 29. června 1938 v Mladé Boleslavi a jeho bratr Vlastimil 2. března 1940. Oba dva od malička pomáhali svým rodičům na statku.⁴²

Vlasta Hendrychová se narodila dne 14. července 1915⁴³ do rodiny Brzobohatých, kteří bydleli v Suhrovicích. Vyrůstala tedy v malé vesničce vzdálené asi 12 km od Úhelnice.⁴⁴

6.3 Život před zatčením Josefa a Vlasty Hendrychových

Rodina Hendrychových žila do 50. let 20. století na statku v Úhelnici, který měli v soukromém vlastnictví. Řešili každodenní záležitosti vzniklé starostí o své hospodářství, hospodářská zvířata a rodinu. Josef byl aktivním členem myslivecké organizace v obci a jak jsem již zmínila výše, do roku 1948 také členem Místního národního výboru za Československou stranu národně socialistickou. Vlasta byla matkou dvou dětí a hospodářkou na statku.

Syn Josefa Hendrycha, Petr, v našem rozhovoru o životě na statku vzpomínal, co vše tehdy rodina Hendrychových používala pro usnadnění práce. Popisoval, že naproti domu stála stodola a kůlny, které sloužily k uložení mnoha zemědělských strojů. Rodina vlastnila výfukovou řezačku, výfuk na seno do druhého patra, šrotovník na výrobu krmiv, vyorávač brambor, samovaz na obilí tažený traktorem, traktor značky Fordson, mlátičku a lis na slámu, elektropohon na mlátičku firmy Svoboda z Mladé Boleslavi, orné pluhu za traktor (dvou a čtyřradličný), travní sekačku na výrobu sena taženou koňmi, tři zapojovací vozy za traktor a plečku na řepu.⁴⁵

---

⁴¹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, syn Josefa Hendrycha, 3.5. 2019, Boseň, 75.

⁴² Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, syn Josefa Hendrycha, 3.5. 2019, Boseň, 75.

⁴³ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Oddací list Josefa Hendrycha a Vlasty Brzobohaté, Československá republika, Místní národní výbor v Bakově nad Jizerou, okres Mnichovo Hradiště.

⁴⁴ Suhrovice jsou malá vesnice, nacházející se ve Středočeském kraji. Leží asi 1,5 km od obce Kněžmost. Více informací In: Suhrovice – Drhlenský – Čížovka.webnode.cz [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://suhrovice-drhleny-cizovka.webnode.cz/suhrovice/>.

⁴⁵ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, syn Josefa Hendrycha, 3.5. 2019, Boseň, 75

V chlévech, které následovaly za obytnou částí domu, již v té době využívali strojní dojení mléka, napáječky pro dobytek, mechanický odvoz mrvy z chléva na hnojiště a čerpadlo na močůvku, jenž se nacházelo za chlévem u betonové jímky.⁴⁶

Hendrychovi se po celé roky věnovali hospodaření na statku a jednou za čtrnáct dní také navštěvovali Českobratrskou církev. Na bohoslužby docházela Vlasta Hendrychová se svými dětmi Petrem a Vlastimilem do školní třídy v Husí Lhotě.⁴⁷ Dětství Petra a Vlastimila Hendrychových se do 50. let 20. století vyvíjelo zcela běžně. Ke svým rodičům měli pěkný vztah, který byl však rokem 1952 přerušen.⁴⁸

6.4 Nástup komunismu

Ještě před únorovými volbami, kdy se dostává k moci Komunistická strana Československa se statku v Úhelnici a celkově soukromým zemědělcům dařilo. Osvobozené Československo se ocitlo ve zcela jiné situaci. Nemuselo již plnit válečné zakázky nacistického režimu. Pro hospodaření v zemi tak nastala vhodná doba. To ostatně můžeme sledovat v předchozím textu, kdy syn Josefa Hendrycha, Petr, uvádí, co vše si mohli dovolit k usnadnění své práce na statku.

Zemědělství však stále provázely další změny. Ty se týkaly konfiskace půdy dle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., tento dekret umožňoval konfiskaci půdy a následné rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, ale i Čechoslováků, kteří za okupace Československa kolabovali s nacisty. Zabavenou půdu poté přerozděloval Národní pozemkový fond, do jehož správy půda přešla, a to mezi české, slovenské a ukrajinské domkaře a reemigranty, malé a střední rolníky a zemědělské dělníky, díky jejich údajným zásluhám v osvobozenéckém boji.⁴⁹ Dále byla v roce 1947 provedena pozemková reforma na základě zákona č. 142/1947 Sb. Velkostatkáři tak mohli vlastnit výměru o velikosti pouze 50 ha.⁵⁰ Nyní se již pomalu dostáváme k únorovému převzetí moci Komunistickou stranu v Československu. Zdálo by se divné, že komunisty v poválečném Československu podporovala i spousta zemědělců, avšak měli k tomu dobré vysvětlení.

---

⁴⁶ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, syn Josefa Hendrycha, 4.5. 2019, Boseň, 75

⁴⁷ Vesnice ve Středočeském kraji, vzdálená od Úhelnice asi 2 km.

⁴⁸ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, syn Josefa Hendrycha, 9.5. 2019, Boseň, 75.

⁴⁹ HRABA, Zdeněk. Kolektivizace a transformace československého a českého zemědělství v letech 1945-2004: právně normativní pohled. Praha: Vladimír Lelek, 2013, 30-33 s. ISBN 978-80-904837-4-3.

⁵⁰ Více o revizi pozemkové reformy z: HRABA, Zdeněk. Kolektivizace a transformace československého a českého zemědělství v letech 1945-2004: právně normativní pohled. Praha: Vladimír Lelek, 2013, s. 45-49, ISBN 978-80-904837-4-3.

Komunisté již v té době ovládli ministerstvo zemědělství, a i díky dobré a výrazné propagandě si lidé mysleli, že komunisté jsou ti co „rozdávají půdu“.⁵¹ Ti tradiční sedláci, ke kterým patřil i Josef Hendrych a další sedláci z Úhelnice, byli ale k tomuto trendu již v té době více nedůvěřiví než ostatní lidé. Možná díky tomu, že se k nim již donesly nějaké zprávy o kolchozech a nových typech hospodaření, které fungovaly v Sovětském svazu. Pro soukromé zemědělce by tyto nové formy hospodářství byly devastující. Netrvalo dlouho a i přesto, že nová vláda slibovala, že v Československu ke kolektivizaci nedojde, začalo zakládání Jednotných zemědělských družstev.⁵²

V Úhelnici se také začalo přirostřovat. Někteří do nově založeného JZD vstupovali dobrovolně, ale spousta sedláků se nechtěla vzdát svého majetku. Kolektivizace v Úhelnici nebyla z pohledu státní moci na dobré cestě. Soukromí zemědělci byli místními občany považováni stále za vážené osoby v obci, a hlavně se spolu dlouhodobě přátelili. Rozvrat vesnice a vztahů mezi občany musel tedy přijít z jiné strany, a o to se velmi dobře postarala Státní bezpečnost a její vykonstruované politické procesy.

6.5 Proces s Josefem Hendrychem a spol.

Samotnému politickému procesu s Josefem Hendrychem a dalšími lidmi z Úhelnice předcházely provokační akce StB v obci. To znamená, že do obce přicházely časté návštěvy údajných agentů ze zahraničí, jejichž cílem bylo v utajení vyprovokovat místní sedláky a připravit tak politický proces. Tyto návštěvy v Úhelnici byly realizovány od srpna roku 1951 a trvaly do konce února roku 1952.⁵³ Ze svazku vedeném proti soukromým rolníkům z Úhelnice je patrné, že spis založil štábní strážmistr Studený, který pracoval pro Státní bezpečnost v Mladé Boleslavi. S ním také spolupracoval vrchní strážmistr Jílek, velitel oddílu StB v Mladé Boleslavi. Tito pracovníci StB docházeli do Úhelnice za Josefem Hendrychem a poté i dalšími lidmi a z těchto návštěv si vedli jakési úřední záznamy. Josefu Hendrychovi při první návštěvě Studený sdělil, že přicházejí ze západu na doporučení jistého mlynáře Kučery z nedaleké vesnice Plazy u Mladé

---

⁵¹ Více z: JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 43-51. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7.

⁵² BLAŽEK, Petr. Rozkulačeno! Půlstoletí perzekuce selského stavu. 1. vydání. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, Národní zemědělské muzeum, 2016, 63 s. ISBN 978-80-87912-44-7.

⁵³ Archiv bezpečnostních složek, Praha, fond H, arch. č. H – 285, Skupinový svazek č.j. 14509, „Úhelnice“.

Boleslavi, který uprchl do zahraničí.⁵⁴ Tomu údajně Josef Hendrych uvěřil a poskytl agentovi nějaké peníze a stravu. Agent po Hendrychovi požadoval poskytnutí možnosti přespání, dále se dožadoval nějakých dalších jmen lidí z obce, kteří by mu pomáhali k rozvrácení stávajícího režimu.

V září, kdy probíhaly další schůzky Hendrycha s agenty u něj ve stodole, měl Hendrych označit další muže, s kterými by se agenti mohli spojit. Dle úředního záznamu agenta Studeného označil Hendrych rolníka Dufka z Dolních Stakor, který byl členem akčního výboru v Dolních Stakorách a jeho dva synové ilegálně uprchli z ČSR a Stanislava Hejla z Úhelnice.⁵⁵ Josef Hendrych byl v dalších měsících stále kontaktován agenty, kteří po něm žádali další jména osob, které jsou napojeni na údajnou ilegální skupinu, jež v Úhelnici vznikla a dále také chtěli po Hendrychovi obstarání zbraní a psychotonu⁵⁶. Josef Hendrych je ve spojitosti se získáním nějakých zbraní prý odkázal na několik jemu blízkých lidí z Úhelnice, o kterých věděl, že jsou ve věci ke stávajícímu režimu stejného názoru jako on. Koncem února tak měla StB z Mladé Boleslavi v hledáčku hlavně Josefa Hendrycha, Václava Vrabce, předsedu MNV v Úhelnici Oldřicha Šareše, Josefa Hejla a jeho bratra Stanislava Hejla.⁵⁷

„Vesnické boháče“, jak byli označeni i soukromí rolníci z Úhelnice, považoval tehdejší režim za hlavní překážku kolektivizace československého zemědělství. Tito „viníci“ museli být odstraněni, jelikož se jednalo o odpůrce a nepřátele režimu, kteří zároveň nechtěli vstupovat do nově vznikajících JZD.⁵⁸ V těchto procesech hrála také velkou roli Státní bezpečnost, jejíž pracovníci měli za úkol navštěvovat vesnické rolníky a vydávat se za agenty ze západních zemí, kteří přišli rozvrátit stávající režim.⁵⁹

---

⁵⁴ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Vlasty Hendrychové.

⁵⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, fond H, arch. č. H – 285, Skupinový svazek č.j. 14509, „Úhelnice“.

⁵⁶ Psychoton byl označován jako preparát pro vzpruhu lidské výkonnosti, který patřil do skupin léků stimulujících nervovou soustavu. Více In: RUBEŠ, J., Poznámky k vývoji problematiky drogových závislostí po druhé světové válce, In: Protialkoholický obzor 13, 1978, č. 2. str. 105-106.

⁵⁷ Archiv bezpečnostních složek, Praha, fond H, arch. č. H – 285, Skupinový svazek č.j. 14509, „Úhelnice“.

⁵⁸ KAPLAN, Karel. Proměny české společnosti (1948-1960). Část druhá, Venkov. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2012, 467 s. Česká společnost po roce 1945, sv. 9. ISBN 978-80-7285-155-3.

⁵⁹ KAPLAN, Karel: StB o sobě – výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka, Praha: ÚDV, 2000, str. 20-21.

V souvislosti s provokacemi, zatýkáním a odsuzováním „vesnických boháčů“ se můžeme setkat i s jiným případem perzekuce rodin významných sedláků, než jakým byl například případ Babice a Kluky. Jednalo se již o akci mimosoudní, nazvanou Akce K.⁶⁰ „Akce kulak“ byla založena na tzv. směrnici tří ministrů, o které se veřejnost dozvěděla v říjnu 1951. Vešla v platnost 1. listopadu 1951, nazývána jako „Směrnice ministra národní bezpečnosti (Ladislav Kopřiva), ministra vnitra (Václav Nosek) a ministra spravedlnosti (Štefan Rais). Tato směrnice upravovala poměry rodinných příslušníků vesnických boháčů a ustavovala povinnost vystěhování těchto příbuzných odsouzeného za hranici obce. Docházelo však i k tomu, že z usedlosti museli odejít i lidé, kteří nebyli s rodinou v žádném příbuzenském vztahu, ale rodině na statku pomáhali jako děvečky a čeledíni.⁶¹

Akce kulak se tedy odehrávala takto: rodina odsouzeného sedláka byla vysídlena z místa svého původního pobytu, dostala přidělené jiné bydliště, většinou v blízkosti státních statků, kde byli poté zaměstnáni. V tomto novém bydlišti žily pod stálým dohledem a neměly povoleno navštěvovat svůj původní domov. Akce kulak sama o sobě probíhala v letech 1951 – 1953. „*V průběhu Akce K („kulak“), která způsobila rozvrat venkova a vážně narušila tradiční venkovskou pospolitost, bylo vysídleno podle odhadů 3000 – 4000 „rodinných celků.“*⁶²

O této problematice označování sedláků za kulaky a vyhánění rodinných celků z jejich domovů se můžeme dočíst například v knize Petra Blažka, Karla Jecha a Michala Kubálka, kteří zde zveřejnili i tzv. kulacké seznamy.⁶³ A protože byli Josef Hendrych a spol., v „úhelnickém procesu“ označeni za „kulaky“ a „vesnické boháče“, hledala jsem jejich jména nejprve v těchto seznamech. Avšak marně. Proces s místními sedláky z Úhelnice se ukázal jako vykonstruovaný. Z dochovaných pramenů se také dozvídáme, že Josef Hendrych roku 1951 plnil všechny smluvní závazky na 100 %, tudíž nemohl být

---

⁶⁰ Více o této akci v: BLAŽEK, Petr. Akce K. 1. vydání. Praha: Pulchra, 2010, 636 s. ISBN 978-80-87377-055

⁶¹ JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 118-140. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7.

⁶² JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 118-140. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7. Dostupné online. Ústav pro studium totalitních režimů, [online]. [cit. 10. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/citanka-kolektivizace/represe-diskriminace/akce-k-kulak/>.

⁶³ BLAŽEK, Petr, Karel JECH a Michal KUBÁLEK. Akce K: vyhnání sedláků a jejich rodin z usedlostí v padesátých letech Studie, seznamy a dokumenty. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Pulchra, 2010. ISBN 978-80-213-2033-8, 978-80-87377-05-5.

obviněn z neplnění státem předepsaných dodávek.⁶⁴ Na místní sedláky tak musela být vymyšlena jiná varianta provokace. Jak jsem již zmínila v předchozím textu, Josefa Hendrycha proto v polovině roku 1951 začal navštěvovat jakýsi muž. Tyto návštěvy poté vyústily v domovní prohlídky, zatýkání a dlouholeté tresty vězení. To se však již musíme přesunout k samotnému případu Josefa a Vlasty Hendrychových.

6.6 Zatčení

Po nějaké době, kdy tlak na rodiny nebyl příliš úspěšný, se agenti rozhodli k zásadnímu kroku – přípravě důkazů. Do stodoly na statku zřejmě ukryli zbraně, které jim měly být údajně poskytnuty Josefem Hendrychem a dalšími „kulaky“.⁶⁵ Již 27. února 1952 byl Velitelským oddílem Státní bezpečnosti z Mladé Boleslavi předložen Krajskému velitelství StB v Praze návrh na zatčení Josefa Hendrycha a Josefa Hejla. Další den předložilo StB z Mladé Boleslavi návrh na zatčení Stanislava Hejla, Václava Vrabce, Jaroslava Bureše a nakonec 29. února navrhovali zatčení Vlasty Hendrychové.⁶⁶

Na základě těchto návrhů na zatčení vydalo dne 3. dubna 1952 Krajské velitelství Státní bezpečnosti v Praze rozkazy k zatčení. Rozkazy odeslalo 5. oddělení Krajského velitelství StB v Praze a týkaly se opět sedláků z Úhelnice Josefa Hendrycha, Vlasty Hendrychové, Josefa Hejla a Václava Vrabce.⁶⁷

Na Stanislava Hejla byl podán rozkaz k zatčení již 2. dubna 1952 Krajským velitelstvím StB v Liberci. Nejspíše proto, že Stanislav Hejl bydlel v Pertolticích v okrese Frýdlant. Rozkaz odeslalo Krajské velitelství StB v Liberci strážmistru Bohumilu Kufnerovi.⁶⁸

A nakonec přišel z Krajského velitelství StB v Praze dne 19. května 1952 rozkaz k zatčení na Jaroslava Bureše, vrchního strážmistra SNB v Mladé Boleslavi, za varování skupiny „úhelnických kulaků“.⁶⁹

---

⁶⁴ Národní archiv v Praze, fond Státní soud, inv. č. 3 TsI 49/52, Čestné uznání Josefu Hendrychovi, Úhelnice 11.

⁶⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Trestní oznámení, Státní prokuratura, inv. č. 8 SPtI 89/52, str. 43.

⁶⁶ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spisy, inv. č. 8 SPtI 89/52.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spis proti Hejlovi Stanislavu, inv. č. 8 SPtI 89/52.

⁶⁹ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spis proti Burešovi Jaroslavu, inv. č. 8 SPtI 89/52.

Současně s rozkazy k zatčení žádalo Krajské velitelství StB v Praze provedení osobních a domovních prohlídek a dodání zatčených do věznice Krajského velitelství StB v Praze.⁷⁰

A nyní tedy nastává osudové ráno 3. dubna roku 1952. V tento den na statek do Úhelnice přijeli dva tatraplány plné pracovníků pražské StB, kteří vtrhli do domu a začalo prohledávání.⁷¹ Vše, co se dalo otevřít, muselo být otevřeno. Obsah skříní, zásuvek a jiných úložných prostor byl vyházen na podlahu. Důkladná prohlídka pokračovala i ve stájích, chlévech a stodole. Toho všeho byl svědkem i malý Vlastimil, syn Josefa Hendrycha, kterému v té době bylo 12 let a zůstal doma kvůli nemoci.⁷² Stejně prohlídky byly ten den provedeny i u sousedů Hendrychových - Josefa Hejla a Václava Vrabce. 2. dubna 1952 se konala domovní prohlídka u Stanislava Hejla v Pertolticích u Liberce a nakonec 19. května byl prohledán byt Jaroslava Bureše v Kosmonosích u Mladé Boleslavi.⁷³ Při domovních prohlídkách našli příslušníci StB údajně 5 pistolí a 1 samopal německé výroby, ten měl být nalezen ve stodole Josefa a Vlasty Hendrychových, jedna opakovací pistole značky Walther ráže 7.65 mm u Václava Vrabce, o dalších čtyřech zbraních však v záznamech z domovních prohlídek není žádná zmínka.⁷⁴ Víme o nich pouze z žádosti o přezkoušení zbraní ze 4. dubna roku 1952, kde jsou uvedeny takto: viz tabulka č. 1.⁷⁵

---

⁷⁰ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spisy, inv. č. 8 SPtI 89/52.

⁷¹ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Zpráva o zatčení a domovní prohlídce.

⁷² Rozhovor s Vlastimilem Hendrychem, pamětník, 10. 5. 2019, Boseň, 75.

⁷³ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spisy, inv. č. 8 SPtI 89/52.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Žádost o přezkoušení zbraní.

Tabulka č. 1

1. jedna pistole značky FB, číslo 21771, ráže 9 mm, se zásobníkem
2. jedna pistole značky Walther, číslo 332717 P, ráže 7,65 mm, se zásobníkem
3. jedna pistole značky FN, číslo 312812, ráže 7,65 mm, se zásobníkem
4. jedna pistole značky CW (Walther), číslo 100289, ráže 7,65 mm, se zásobníkem
5. jedna pistole značky P 3, číslo 8565 a ac 44, ráže 9 mm, se zásobníkem v hnědém koženém pouzdře
6. jeden samopal ráže 9 mm, číslo 9678

Inhed po nálezu samopalu u Hendrychů ve stodole odvezli příslušníci StB Josefa Hendrycha na VO – StB v Mladé Boleslavi. Vlasta Hendrychová pak musela nadále přihlížet domovní prohlídce a podepsat protokol o tom, které věci byly na statku nalezeny. Poté ji pracovníci StB převezli rovnou na velitelství StB v Praze, kde byla dána do věznice na celu č. 78. Josef Hendrych samozřejmě neměl žádné tušení o tom, že byla zatčena i jeho manželka Vlasta.⁷⁶ Synové Josefa a Vlasty, Petr Hendrych a jeho bratr Vlastimil, byli po šťáře vyhnáni z domova na výměnek na návsi ke své babičce. Vlastimil, jak jsem již zmínila výše, viděl, jak mu zatýkají a odvázejí rodiče, avšak Petr byl v té době ve škole. Když přišel z nedaleké vesnice ze školy, netušil, co se děje.⁷⁷

Stejně jako Hendrychovi zadrželi pracovníci StB 3. dubna 1952 i Václava Vrabce a Josefa Hejla, které opět převezli na VO – StB v Mladé Boleslavi. Josef Hendrych, Václav Vrabec a Josef Hejl byli po skončení všech domovních prohlídek převezeni do věznice

---

⁷⁶ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Zpráva o zatčení a domovní prohlídce.

⁷⁷ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 20. 4. 2019, Boseň 75.

Krajského velitelství StB v Praze, kde byl již od 2. dubna umístěn Stanislav Hejl z Pertoltic, u nějž provedli domovní prohlídku pracovníci StB z Liberce a Frýdlantu.⁷⁸

6.7 Výsledky

Dle vzpomínek Josefa Hendrycha předaných jeho synovi Petru Hendrychovi, se první výsledky uskutečňovaly již ve vyšetřovací vazbě v Mladé Boleslavi.⁷⁹ Ale o tom jsem nesehnala žádné archivní záznamy, takže se můžeme jen domnívat, zda to tak opravdu bylo. Záznamy z výsledků obviněných, jež se mi dostaly do rukou pochází pravděpodobně z věznice Krajského velitelství StB v Praze.⁸⁰ Výsledky poté měly probíhat tak, že museli vydržet buzení několikrát za noc, bylo jim svíceno do očí a snášeli spoustu dalších krutých vyslyšacích praktik.⁸¹ Ostatně i o těchto praktikách Státní bezpečnosti se můžeme dočíst v odborné literatuře. Hlavní vyšetřovatel případu měl mít předem připravený plán vyšetřování a již připravený protokol. Pokud s tímto protokolem obviněný nesouhlasil, byl podroben psychickému a fyzickému násilí. A jak jsem na předchozích řádcích zmiňovala, mohlo být přistupováno k neustálému buzení ze spánku, bití nebo vynucenému stání během hodinového výsledku, což také vyprávěl Josef Hendrych svému synu Petrovi.⁸² Často se také stávalo, že se lidé po takovémto tvrdém výsledku zcela zhroutili vyčerpáním.⁸³

Protokoly o výpovědích s obviněnými, tedy Josefem Hendrychem, Vlastou Hendrychovou, Václavem Vrabcem, Josefem Hejlem z Úhelnice a jeho bratrem Stanislavem Hejlem z Pertoltic u Liberce jsou datovány od 15. dubna do 19. dubna 1952 a obsahují vždy 4–6 stran textu. Výslech prováděl strážmistr Josef Maličský. Všichni obvinění na začátek uvedli, zda znají příčinu jejich zatčení. Až na nějaké drobné detaily vypovídali stejně a to, že jsou si vědomi svého zapojení do ilegální skupiny v Úhelnici. Dále také vypovídali, že podporovali „záškodníky“ vyslané ze zahraničí, a to poskytnutím jídla, noclehu, zbraní a léků, které získali od rodinných lékařů. Poté již všichni popisovali návštěvy neznámých lidí v Úhelnici, kteří se vydávali za agenty vyslané ze západu.

---

⁷⁸ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spis proti Hejlovi Stanislavu, inv. č. 8 SPtI 89/52.

⁷⁹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 20. 4. 2019, Boseň 75.

⁸⁰ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Osobní spisy, Protokoly o výpovědích s obviněnými.

⁸¹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, syn Josefa Hendrycha, 10. 5. 2019, Boseň 75.

⁸² Rozhovor s Petrem Hendrychem, syn Josefa Hendrycha, 12. 5. 2019, Boseň 75.

⁸³ KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel. Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2008, s. 184-185.

Shodně vypověděli, že celkem proběhlo 6 návštěv asi od září roku 1951 do února roku 1952, které probíhaly u Hendrycha ve stodole a tři návštěvy u Josefa Hejla v bytě. Obvinění přiznali, že se zapojili do ilegální skupiny a pomáhali tak agentům v protistátní činnosti a na základě jejich doporučení poslouchali „nepřátelské štvavé vysílání zahraničního rozhlasu“, protože se báli o své soukromé hospodářství. Je zajímavé, že na konci výpovědi odpovídají všichni zcela totožně na otázku, co dalšího by uvedli na svou obhajobu. V protokolech je uvedeno, že: „*jsou si vědomi své trestné činnosti proti lidově demokratickému zřízení, chtějí za to být spravedlivě potrestáni a slibují, že po odpykání trestu se stanou řádnými občany a budovateli nového socialistického státu*“.⁸⁴

I ze vzpomínek Josefa Hendrycha na vyslyšací praktiky, které jsem zmiňovala výše, se můžeme domnívat, že tyto výpovědi obviněných byly pravděpodobně z velké části vykonstruované a zmanipulované.

Již o měsíc později, tedy 14. května 1952, vydává Státní prokuratura usnesení, ve kterém zajišťuje dle § 283 odst. 1 trestního řádu veškerý majetek, přírůstky a výtěžky, které z něj plynou, obviněných Josefa Hendrycha, Václava Vrabce, Josefa Hejla a Stanislava Hejla.⁸⁵

Nyní zde však musím ještě zmínit výpověď Jaroslava Bureše, vrchního strážmistra SNB v Mladé Boleslavi, která byla provedena až 2. července 1952 na Krajském velitelství StB v Praze opět Josefem Maličkým. Proč zde nastala cca dvou měsíční odluka od ostatních výsledků ze spisu není zřejmé. Ve své výpovědi uváděl, že byl zatčen na základě napomáhání vesnickým boháčům. Údajně vyzradil služební tajemství soukromému zemědělci Františku Tomsovi, které se týkalo orgánů Státní bezpečnosti, kteří si vyzvedli fotografie vesnických boháčů, např. Josefa Hendrycha a Vlasty Hendrychové, a že se o ně začala zajímat Státní bezpečnost. Vyslyšající Josef Maličký poté kladl Jaroslavu Burešovi otázku, zda si byl vědom toho, že Josef Hendrych varoval záškodníky ze západu, a ti proto uprchli, a ještě nebyli dopadeni. Z této otázky bylo patrné, že Jaroslav Bureš zřejmě nevěděl o agentech StB docházejících do Úhelnice. V závěru výpovědi se

---

⁸⁴ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Josefa Hendrycha, Vlasty Hendrychové, Václava Vrabce, Josefa Hejla.

⁸⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Usnesení Státní prokuratury v Praze.

opět přiznává ke své trestné činnosti a uvádí, že: „chce usilovnou prací vynahradit škody spáchané na našem pracujícím lidu“.⁸⁶

Po těchto výsleších s obviněnými se doslova strhla lavina s dalšími výslechy svědků. K těm se již měli dostavit, buď příbuzní, přátelé, rodinní lékaři, ale i nepřátelé obviněných. Probíhaly průběžně od 6. do 21. května roku 1952.⁸⁷

Jako první byl předvolán k výslechu Oldřich Šareš, který od roku 1945 zastával v Úhelnici funkci předsedy Místního národního výboru. Šareš byl dlouholetým přítelem soukromých zemědělců z Úhelnice a udržoval s nimi dobré vztahy. Jeho výslech probíhal na Krajském velitelství StB v Praze. Ve své výpovědi se přiznal, že pomáhal „největším reakcionářům z Úhelnice“, dále že s Hendrychem a Hejlem poslouchal štvavý zahraniční rozhlas, využíval služebního vozu k soukromým účelům a neschvaloval ustavení JZD v obci.⁸⁸

Poté probíhaly výslechy s dalšími osobami. Viz tabulka č. 2.

---

⁸⁶ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Jaroslava Bureše.

⁸⁷ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokoly o výpovědích svědků.

⁸⁸ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Oldřicha Šareše.

Tabulka č. 2

Jméno a Příjmení	Povolání	Bydliště
Jan Hulčík	rolník	Úhelnice
František Tomsa	rolník	Horní Stakory ⁸⁹
Josef Jarolímek	podplukovník ČSA v. v.	Mladá Boleslav
Josef Kaska	rolník	Úhelnice
Josef Duka	rolník	Úhelnice
MUDr. Václav Eliška	lékař	Mladá Boleslav
Josef Brzobohatý	rolník, člen JZD rolník, zemědělský referent	Suhrovice ⁹⁰
Václav Hendrych	MNV v Plazích	Plazy ⁹¹
Marie Hejlová	v domácnosti	Úhelnice

Všichni výše jmenovaní pocházeli z Úhelnice nebo blízkého okolí. Josef Hulčík měl údajně poskytnout Josefu Hendrychovi pistoli.⁹² František Tomsa uvedl, že vyzradil Josefu Hendrychovi zprávu, kterou se dozvěděl od vrchního strážmistra SNB v Mladé Boleslavi.⁹³ Josef Jarolímek údajně opatřil jednu pistoli Josefu Hejlovi a Josef Kaska dále vypověděl, že Josefu Hendrychovi předal 6 ostrých nábojů.⁹⁴ Josef Duka byl předvolán k výslechu, proto, že se stýkal hlavně s Josefem Hendrychem a Václavem Vrabcem a pod jejich vlivem na schůzích konaných za účelem založení JZD v obci, vystupoval proti tomu.⁹⁵ Z výpovědi Václava Elišky se dozvíme, že se jednalo o rodinného lékaře

⁸⁹ Obec Horní Stakory leží v okrese Mladá Boleslav a jsou součástí města Kosmonosy.

⁹⁰ Obec Suhrovice se nachází asi 12 km od obce Úhelnice.

⁹¹ Obec Plazy se nachází taktéž v okrese Mladá Boleslav. Našli bychom je asi 5 km od města Mladá Boleslav.

⁹² Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Jana Hulčíka.

⁹³ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Františka Tomsy.

⁹⁴ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Josefa Jarolímka, Josefa Kasky.

⁹⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Josefa Duky.

Hendrychových, který léčil především jejich děti. Údajně ho měla kontaktovat Vlasta Hendrychová s prosbou o poskytnutí nějakých léků a o pomoc ilegální úhelnické skupině, ale to MUDr. Eliška ve výpovědi popřel.⁹⁶ Dále vypovídal Josef Brzobohatý, bratr Vlasty Hendrychové, který pravděpodobně dal Josefu Hendrychovi pistoli, jež našel po odchodu německé armády.⁹⁷ Václav Hendrych, bratr Josefa Hendrycha, pod vlivem bratra údajně odposlouchával zahraniční rozhlas, štvál ostatní zemědělce proti vstupu do JZD a zneužil své postavení v MNV, když nezákonně provedl domácí porážku a z veřejného zásobování tak odebral maso.⁹⁸ Nakonec vypovídala Marie Hejlová, manželka Josefa Hejla, jež společně s manželem pomáhala záškodníkům, kteří docházeli do Úhelnice.⁹⁹

Všichni poté potvrdili přátelský vztah k obviněným a skutečnost, že věděli o jejich protistátní činnosti a napomáhání partyzánům ze západu.

Proces výsledků tímto však neskončil. Na Krajské velitelství StB v Praze dorazili podat výpověď další osoby z Úhelnice nebo okolí. Jednalo se o: viz tabulka č. 3.

Tabulka č. 3

Jméno a Příjmení	Povolání	Bydliště
Josef Hegr	rolník, JZD Úhelnice	Úhelnice
Václav Vlach	cestář, ONV	Úhelnice
František Chmelíček	hostinský	Úhelnice
Josef Tichý	rolník, hospodářský referent MNV v Úhelnici	Úhelnice
Bohumil Lín	tajemník MNV v Sukoradech	Úhelnice
MUDr. Josef Honc	lékař, od r. 1948 v KSČ	Mladá Boleslav

⁹⁶ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi MUDr. Václava Elišky.

⁹⁷ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Josefa Brzobohatého.

⁹⁸ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Václava Hendrycha.

⁹⁹ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Marie Hejlové.

Prvních pět jmenovaných výše ve své výpovědi uvedlo, že se skupina místních sedláků snažila odvrátit založení JZD v Úhelnici a že se spolčovali proti stávajícímu státnímu zřízení. Vypověděli také, že již zmiňovaný předseda MNV Oldřich Šareš napomáhal těmto kulakům a poskytoval jim informace týkající se různých vyhlášek, aby jim usnadnil hospodaření.¹⁰⁰ U těchto svědků můžeme z jejich výpovědí pozorovat určitou nenávisť právě k osobě Oldřicha Šareše a jeho přátelskému vztahu k místním soukromým zemědělci. Posledním jmenovaným je MUDr. Josef Honc, u kterého bylo údajně zjištěno, že Hendrychovi napsal recept na léky. Josef Honc se k tomuto činu ve své výpovědi doznal, avšak uvedl, že si již nepamatoval, jaké léky předepsal. Dále se můžeme dozvědět, že Hendrycha znal z myslivosti, a tudíž neměl problém mu léky předepsat i bez lékařské prohlídky.¹⁰¹

Když konečně skončil maraton s výslechy svědků, mohlo se přistoupit k podání trestního oznámení na obviněné. Dne 5. června roku 1952 bylo Krajským velitelstvím státní bezpečnosti v Praze podáno trestní oznámení Státní prokuratuře v Praze. Mezi pachateli v kauze Hendrych Josef a spol. byli: viz tabulka 4.¹⁰²

Tabulka č. 4

Jméno a Příjmení	Povolání	Bydliště
Josef Hendrych	samostatný zemědělec	Úhelnice
Vlasta Hendrychová	manželka samostatného zemědělce	Úhelnice
Josef Hejl	samostatný výrobce šidel	Úhelnice
Stanislav Hejl	samostatný zemědělec	Pertoltice ¹⁰³
Václav Vrabec	samostatný zemědělec	Úhelnice
Jaroslav Bureš	vrchní strážmistr SNB v Mladé Boleslavi	Kosmonosy

¹⁰⁰ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi Josefa Hegra, Václava Vlacha, Františka Chmelíčka, Josefa Tichého.

¹⁰¹ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o výpovědi MUDr. Josefa Honce.

¹⁰² Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Trestní oznámení, 5. června 1952, 8 SPtI 89/52.

¹⁰³ Obec Pertoltice leží v okrese Liberec na severu Čech. Nachází se asi 5 km od města Frýdlantu.

O devět dní později, 14. června 1952, podalo rovněž Krajské velitelství StB v Praze příkaz k eskortě obviněných. Příkaz nařídil eskortu z věznice Krajského velitelství StB v Praze do věznice Státního soudu v Praze.¹⁰⁴

Výše zmíněné trestní oznámení se týkalo ještě dalších osob, jež byly vyšetřovány na svobodě. Tyto osoby známe rovněž z předchozích řádků, které se týkaly výslechů. Viz tabulka 5.¹⁰⁵

Tabulka č. 5

Jméno a příjmení	Povolání	Bydliště
Oldřich Šareš	Samostatný živnostník, předseda MNV v Úhenici	Úhelnice
Jan Hulčík	samostatný zemědělec	Úhelnice
František Tomsa	samostatný zemědělec	Horní Stakory
Josef Jarolímek	podplukovník ČSA v. v.	Mladá Boleslav
Josef Kaska	Samostatný zemědělec	Úhelnice
Josef Duka	Samostatný zemědělec	Úhelnice
Josef Brzobohatý	Rolník, člen JZD	Suhrovice
Václav Hendrych	Rolník, zemědělský referent MNV v Plazích	Plazy
Marie Hejlová	Manželka samostatného výrobce šídel	Úhelnice

6.8 Obžaloba

Dne 3. července 1952 státní prokurátor v Praze, Dr. Mykiska¹⁰⁶, vyhotovil obžalobu na Josefa Hendrycha, Josefa Hejla, Stanislava Hejla a Václava Vrabce za to, že prováděli

¹⁰⁴ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Příkaz k eskortě.

¹⁰⁵ Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Trestní oznámení 5. června 1952, 8 SPtI 89/52.

¹⁰⁶ Mykiska, Antonín (1904–1982). Člen KSČ od r. 1945. Byl soudcem, od r. 1937 pak státním zástupcem. V r. 1946 byl jmenován náměstkem národního prokurátora, od r. 1948 vedoucím oddělení Státní prokuratury v Brně a poté zástupcem (náměstkem) státního prokurátora Zieglera. Z titulu této funkce schvaloval, popř. prodlužoval vazbu u vyšetřovaných (např. u případů Goldmann a spol., Vlk a spol.). Od r. 1953 pracoval v trestním odboru Generální

protistátní činnost, která dle prokuratury trvala od září 1951 do konce února 1952. Byli také označeni jako „zarytí odpůrci lidově demokratického zřízení“ a obviněni ze spolčování se záškodníky ze západního Německa. Dalšími důvody k žalobě bylo umožňování úkrytu, opatrování zbraní a jídla těmto agentům. Všichni jmenovaní byli kvůli těmto provedeným úkonům obviněni z trestného činu velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. a), obvinění Josef Hendrych a Stanislav Hejl také dle odst. 3 písm. d) trestního zákoníku.¹⁰⁷

Poté následovalo dne 9. července 1952 hlavní soudní líčení v trestní věci proti Josefu Hendrychovi a spol., které se uskutečnilo před Státním pražským soudem v Mladé Boleslavi v budově okresního soudu od 9:00 hodin. V hlavním líčení byli přítomni: viz tabulka č. 6.¹⁰⁸

---

prokuratury. Byl hodnocen jako odborně schopný, důsledně a poslušně plnící každý uložený úkol. V r. 1963, vzhledem k jeho práci v justici již za první republiky, resp. za protektorátu, a k podílu na nezákonnostech 50. let, bylo ÚV KSČ navrhováno jeho přeřazení na některou nižší složku prokuratury. Na základě toho byl rozhodnutím generálního prokurátora v Praze ze dne 30. 9. 1963 odvolán, a to s účinností od 1. 10. 1963 z funkce prokurátora Generální prokuratury a ustaven do funkce prokurátora Městské prokuratury v Praze. In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, ISBN:80-86621-05-7.

¹⁰⁷ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Žaloba Státnímu soudu, 3. července 1952, 7 SPt I 87/52 – 9.

¹⁰⁸ Národní archiv, Praha, fond Státní soud, inv. č. 3 TSI 49/52, Protokol o hlavním líčení.

Tabulka č. 6

Předseda senátu	Dr. Karel Kruk ¹⁰⁹			
Soudci	Dr. Jan Zavoral ¹¹⁰	Dr. František Veselý		
Soudci z lidu	František Šťástka	Josef Ureš		
Zapisovatelka	Olga Grundová			
Státní prokurátor	Ludmila Matušinská ¹¹¹	Jaroslav Adamec ¹¹²		
Obvinění	Josef Hendrych	Josef Hejl	Stanislav Hejl	Václav Vrabec
Obhájci	Dr. Nohavec ex offo ¹¹³	Dr. Kočka ex offo	Dr. Poslušný ex offo	

Obvinění byli v tomto veřejném líčení vyzváni, aby se vyjádřili k žalobě, kterou proti nim podala Státní prokuratura dne 3. července 1952. V hlavním líčení odpovídali na dotazy státního prokurátora, obhajoby a přísedících. Jejich odpovědi byly věcné. Přiznávali se k činnosti, za které byli obviněni. Proto musel padnout trest.

¹⁰⁹ JUDr. Kruk, Karel – soudce Státního soudu v Praze, předseda senátu. In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, str. 42, ISBN:80-86621-05-7. Známe například i z případu Modrý a spol., více v: Bakalářská práce Hany Beranové, 2010, Fakulta přírodovědně humanitní a pedagogická, Technická univerzita v Liberci.

¹¹⁰ Dr. Zavoral, Jan – soudce Státního soudu v letech 1950-1953, Praha. In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, str. 56, ISBN:80-86621-05-7.

¹¹¹ Matušinská, Ludmila – náměstkyně státního prokurátora a vedoucí správního oddělení v roce 1952, od března 1952 prokurátorka Státní prokuratury v Praze pro důležité politické procesy a procesy veřejné. In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, str. 42, 48, 59, ISBN:80-86621-05-7. Známa též z procesu s Jiřinou Štěpničkovou, In: Totalita.cz, [online], Dostupné z: http://www.totalita.cz/proc/proc_stepnickovaj_04_01.php.

¹¹² Adamec, Jaroslav – náměstek krajského prokurátora, Praha, absolvent Právnické školy pracujících. In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl III., 2004, str. 64, ISBN:80-86621-05-7.

¹¹³ Dr. Nohavec, Břetislav – obhájce ex offo (přidělený státem), In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, str. 357, ISBN:80-86621-05-7.

V rozhovoru s Petrem Hendrychem, synem Josefa Hendrycha, o tomto hlavním líčení, jsem se dozvěděla pár dalších informací, které mu po návratu domů vyprávěl právě jeho otec Josef. U soudu byla zajištěna účast lidí z továren a zemědělství a postupně byli k lživým výpovědím zváni pod nátlakem zmanipulovaní svědci z Úhelnice a okolí, jako příklad zde mohu uvést předvedení hostinské z místního hostince v Úhelnici, kam chodil pravidelně Josef se svými sousedy. Tato hostinská vypovídala proti Josefu Hendrychovi a dalším obviněným v tomto procesu a požadovala dokonce tresty smrti.¹¹⁴ Díky propagandě procesu v mladoboleslavských novinách *Nová vesnice*¹¹⁵, obvinění několika sedláků z obce a vybranému publiku u soudu lze říci, že tato kauza měla charakter monstrprocesu.¹¹⁶

6.9 Rozsudek

Po skončení hlavního přelíčení v Mladé Boleslavi tedy padl rozsudek nad obviněnými. Státní soud dne 9. července 1952 označil Josefa Hendrycha, Josefa Hejla, Stanislava Hejla a Václava Vrabce za vinné. Rozsudek ve věci proti těmto obviněným kopíroval obžalobu. Byli tak uznáni vinnými za: umožňování pobytu zahraničním agentům na našem území, opatrování zbraní, jídla, cigaret a úkrytu těmto agentům. Soud dále prohlásil, že se spojili proti stávajícímu lidově demokratickému zřízení a obvinil je z velezrady dle § 78 odst. 1 c), 2 a) trestního zákona. Josefa Hendrycha a Stanislava Hejla také dle odst. 3 d) téhož zákona.¹¹⁷

Po tomto odůvodnění soudu byli Josef Hendrych a Stanislav Hejl odsouzeni dle § 78 odst. 3 trestního zákona za použití § 29 odst. 2 trestního zákona, Josef Hejl a Václav Vrabec dle § 78 odst. 1 trestního zákona, a u Václava Vrabce za použití § 30 trestního zákona k trestu odnětí svobody: viz tabulka č. 7.

---

¹¹⁴ Rozhovor s Petrem Hendrychem, 8. 5. 2019, Boseň, 75.

¹¹⁵ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Soud nad skupinou pomahačů nepřátel našeho státu. In: *Nová vesnice*. Mladá Boleslav.

¹¹⁶ Více k tomuto tématu např. v: KAPLAN, Karel. K politickým procesům v Československu 1948-1954: dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994.

¹¹⁷ Národní archiv, Praha, fond Státní soud, inv. č. 3 TSI 49/52, Rozsudek Státního soudu v Praze.

Tabulka č. 7

Jméno	Délka trestu
Josef Hendrych	18 let
Josef Hejl	10 let
Stanislav Hejl	15 let
Václav Vrabec	6 let

Dále byli odsouzeni dle § 43 trestního zákona ke ztrátě čestných občanských práv.¹¹⁸ Václav Vrabec ztratil občanská práva na 5 let, Josef Hendrych, Josef Hejl a Stanislav Hejl na 10 let. Soud také určil propadnutí celého jmění dle § 47 trestního zákona a vazbu obviněným započítal dle § 23 trestního zákona, a to od doby zatčení, tedy od 3. dubna 1952 přibližně od 16:00 hodin.¹¹⁹

Ještě zde však musím zmínit Vlastu Hendrychovou, Jaroslava Bureše a Josefa Jarolímka. Na Vlastu Hendrychovou a Jaroslava Bureše bylo podáno trestní oznámení, jak jsem již zmiňovala výše, dne 5. června 1952, stejně jako na již odsouzené. Josef Jarolímek byl vyšetřován na svobodě. Vlasta a Jaroslav Bureš byli umístěni od 3. dubna 1952 ve věznici Krajského velitelství StB v Praze a 14. června 1952 ve věznici Státního soudu v Praze. Na tyto tři osoby byla Státní prokuraturou v Praze, konkrétně opět Dr. Mykiskou, podána žaloba až 5. září 1952. Nepovedlo se mi však dosud zjistit, proč zde nastala taková časová odlika od předchozích čtyřech obviněných. Státní prokurátor tedy žaloval Vlastu Hendrychovou, manželku Josefa Hendrycha, Josefa Jarolímka, který zastával funkci podplukovníka ČSA toho času ve výslužbě a Jaroslava Bureše, vrchního strážmistra SNB

---

¹¹⁸ Ztrátou čestných občanských práv odsouzený ztratil vojenskou hodnost, členství v národním výboru nebo jinou funkci zástupce lidu, pro niž byl podle zákona zvolen, funkci soudce z lidu, funkci v lidovém družstvu, funkci řídicího nebo rozhodujícího zaměstnance ústavu, fondu nebo zařízení spravovaných státem, funkci řídicího nebo rozhodujícího zaměstnance státního, národního, komunálního nebo jiného veřejného podniku nebo lidového družstva, akademické tituly, vědecké a umělecké hodnosti, československá vyznamenání a čestná uznání, právo nosit cizozemská vyznamenání a právo užívat cizozemských čestných titulů, právo volební, právo zastávat funkce ve veřejných organizacích, právo konat veřejné projevy slovem nebo tiskem, způsobilost nabýt akademického titulu a vědecké a umělecké hodnosti, právo vykonávat povolání, pro něž je akademický titul podmínkou. Více In: Sbíрка zákonů republiky Československé, [ustrcr.cz](https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon86-87-1950.pdf), Trestní zákon 86/1950 Sb. [online], [cit. 29. 7. 2020], Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon86-87-1950.pdf>.

¹¹⁹ Tamtéž.

z Mladé Boleslavi za to, že pomáhali vesnickým boháčům a „protistátním rozvratníkům“ v Úhelnici v jejich trestné činnosti. Vlasta Hendrychová měla dle prokurátora rozvratníkům poskytovat stravu a psychoton, Josef Jarolímek údajně sháněl zbraně pro Josefa Hejla a celou věc neoznámil příslušným orgánům a Jaroslav Bureš vyzradil sedláku Tomsovi z Horních Stakor, že se o Hendrycha a spol. začala zajímat Státní bezpečnost. Tím měl zapříčinit nemožnost dopadení údajných protistátních zločinců, kteří docházeli do Úhelnice.

Dle prokuratury se tedy měla Vlasta Hendrychová dopustit pomoci k velezradě dle § 7 odst. 2, § 78 trestního zákona. Josef Jarolímek byl žalován za neoznámení trestného činu dle § 165 trestního zákona a Jaroslav Bureš za porušení povinnosti veřejného činitele dle § 175 odst. 1 písmene b), odst. 3 písmene c) trestního zákona.¹²⁰

Dne 24. října 1952 následovalo v Praze hlavní líčení s obviněnými. Do tohoto líčení byla Vlasta držena stále v pankrácké věznici Státního soudu a Petr Hendrych, syn Vlasty, vzpomínal v našem rozhovoru na slova Vlasty Hendrychové: „*Na jedné cele na Pankráci s ní bylo ještě dalších asi 22 vězeňkyň, mezi nimiž byly i vražedkyně. V té době tam bylo internováno mnoho politických vězňů a padaly tam i tresty smrti. Velmi jsme se doma báli, co se s ní stane. Neměli jsme o ní žádné informace.*“¹²¹

U hlavního líčení proti Vlastě Hendrychové a spol. byli přítomni: viz tabulka č. 8.

---

¹²⁰ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Žaloba Státnímu soudu, 5. září 1952, 7 SPt I 87/52 - 10.

¹²¹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 10. 3. 2020, Boseň, 75.

Tabulka č. 8

Předseda senátu	Václav Müller ¹²²			
Soudci	Dr. J. Palát	Dr. V. Siegl ¹²³	Josef Havelka	Vincenc Hlaváček
Zapisovatelka	Zdeňka Mráčková			
Státní prokurátor	Dr. Josef Hulcer ¹²⁴			
Obvinění	Vlasta Hendrychová	Josef Jarolímek	Jaroslav Bureš	
Obhájci	Dr. František Vorel ex offo ¹²⁵	Dr. František Vorel v plné moci	Dr. Pavel Jelen	

Líčení se konalo veřejně. Státní prokurátor pokládal obžalovaným otázky. Vlasta Hendrychová udala, že od manžela znala údajné ilegalisty a občas jim poskytl jídlo. Byla také požádána manželem, aby sehnala psychoton. U líčení vypověděla, že nevěděla, nač se užívá a že ho občas bral manžel, když dlouho do noci oral. Dále uvedla, že o údajných zbraních schovaných ve stodole nic netušila. Josef Jarolímek se při hlavním líčení přiznal, že slíbil Josefu Hejlovi opatření zbraně a Jaroslav Bureš soudu vypověděl, že skutečně vyzradil zájem bezpečnosti o sedláky z Úhelnice. Na základě výpovědí obviněných a po přečtení výpovědí již odsouzených byl vynesena rozsudek. Státní soud uznal 24. října 1952 Vlastu Hendrychovou, Josefa Jarolímka a Jaroslava Bureše vinnými v trestné věci pomoci k velezradě, neoznámení trestného činu a porušení povinnosti veřejného činitele.

¹²² Müller Václav – narozen 1921, absolvent Právnické školy pracujících. Více In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, ISBN:80-86621-05-7.

¹²³ Siegl V. Dr. (nejspíše Siegl Vladimír) – soudce Státního soudu v Praze v letech 1950, 1951, 1952. In: In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, ISBN:80-86621-05-7.

¹²⁴ Hulcer Josef Dr. – státní prokurátor IV. oddělení v Praze. In: In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., 2004, ISBN:80-86621-05-7.

¹²⁵ Vorel František Dr. – obhájce ex offo, např. v případě Otto Mádr a spol., perzekuce církevních představitelů. Více In: VOREL J., ŠIMÁNKOVÁ A. A BABKA L.: Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl III., 2004, str. 64, ISBN:80-86621-05-7.

Můžeme tedy sledovat, jak rozsudek opět kopíruje obžalobu z 5. září 1952.¹²⁶ Státní soud v Praze posléze odsoudil všechny obviněné k trestu odnětí svobody a to:

Vlastu Hendrychovou dle §78/1 trestního zákona na 10 let, Josefa Jarolímka dle § 165/1 trestního zákona na 3 roky a Jaroslava Bureše dle § 176/2 trestního zákona na 2 roky. Vlastě Hendrychové bylo dále uloženo propadnutí veškerého jmění dle § 47 trestního zákona ve prospěch státu a dle § 43 trestního zákona vyslovil soud ztrátu čestných občanských práv na 10 let. Josefu Jarolímkovi byl uložen peněžitý trest dle § 48 trestního zákona ve výši 20 000 Kč, který byl v případě nedobytnosti podmíněn odnětím svobody v trvání 3 měsíců a dle § 43 vyslovena ztráta čestných občanských práv na 3 roky.¹²⁷

I tento proces má prvky monstrprocesu a jelikož proces s Vlastou Hendrychovou, Jaroslavem Burešem a Josefem Jarolímkem přímo navázal na proces s Josefem Hendrychem a dalšími, mohli bychom ho tedy označit jako tzv. okrajový proces. O okrajových procesech jsem již také zmiňovala na předchozích řádcích této práce.

6.10 Výkon trestu

K výkonu trestu se mi bohužel nepodařilo dohledat prameny ke všem odsouzeným. Pokud jsem již měla možnost do některých nahlédnout, byly velmi nepřesné. Například dle pramenů dostupných z Národního archivu v Praze byl Josef Hendrych k výkonu trestu umístěn dne 24. června 1952 do vězeňského ústavu NB Ostrov u Karlových Varů.¹²⁸ Avšak rozsudek padl až 9. července 1952, tudíž není možné, aby byl již předem převezen do Ostrova u Karlových Varů. Ze vzpomínek Josefa Hendrycha, které předával po propuštění svému synovi Petrovi je však zřejmé, že v Ostrově u Karlových Varů skutečně byl: „Jezdil s dalšími vězni do Jáchymova, kde vykonával těžbu tzv. hlušiny, ze které se získával uran. Po nějaké době byl přemístěn do nápravného pracovního tábora nedaleko Příbrami, kde se také těžil radioaktivní uran.“¹²⁹ Josef Hendrych byl dle archivních

---

¹²⁶ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Protokol o hlavním líčení, 24. října 1952, 6 Ts I 71/52.

¹²⁷ Archiv bezpečnostních složek, sbírka V, arch. č. V – 362 MV, Rozsudek jménem republiky, 24. října 1952, 6 Ts I 71/52.

¹²⁸ Národní archiv, Praha, fond Státní soud, Sdělení, NZ 14499/04 – 55.

¹²⁹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 12. 4. 2020, Boseň, 75.

pramenů opravdu přemístěn do NPT Příbram 30. června 1956.¹³⁰ A posléze kvůli zrušení Samostatného oddělení NZ Příbram ho znovu přemístili dne 1. února 1958 na NPT Bytíz v Příbrami.

Tyto vězeňské pracovní tábory tehdy existovaly v okolí Jáchymova, Horního Slavkova a Příbrami. Dne 1. března 1949 vzniklo vězeňské zařízení Ostrov, jehož zřízení předcházela dohoda mezi ministerstvem spravedlnosti a ředitelstvím Jáchymovských dolů, n. p. V polovině června pak vznikla samostatná stanice Sbor vězeňské stráže (SVS) Ostrov a 1. června 1951 přešel celý tábor v Ostrově do působnosti ministerstva národní bezpečnosti a dozor zde vykonávaly složky Sboru národní bezpečnosti.¹³¹ Pod předešlou správou ministerstva spravedlnosti zde totiž docházelo k častým útěkům. V táborech se s touto změnou také zpřísnily podmínky, které byly často velice kruté. Panoval zde tuhý vězeňský režim, který často nesplňoval ani základní hygienu. Vězni dostávali bídnu stravu, a hlavně se museli bez jakýchkoli pracovních prostředků vypořádat s prací v radioaktivním prostředí.¹³² V 50. letech 20. století bylo do těchto pracovních táborů v okolí Jáchymova internováno mnoho politických vězňů, a právě radioaktivní záření z dobývané rudy se negativně podepsalo na jejich zdravotním stavu, což byl i případ Josefa Hendrycha.

Názvy získávaly tábory od názvů dolů, kde vězni pracovali, nebo dle přilehlých obcí.¹³³ Pro každý tábor však existovalo ještě krycí označení, např. tábor Vojna nesl krycí označení U, Svornost – K, Bytíz – Z.¹³⁴

---

¹³⁰ Národní archiv, Praha, fond Státní soud, Přemístění odsouzeného, NZn – A06069/10–20/56.

¹³¹ PETRÁŠOVÁ, Ludmila. Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949-1961, In: VEBER, Václav – BABKA, Lukáš. *Za svobodu a demokracii. III, Třetí (protikomunistický) odboj* / Hradec Králové: Evropské hnutí v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakl. M&V, 2002 s. 56-58.

¹³² PINEROVÁ, Klára. *Do konce života. Političtí vězni padesátých let – trauma, adaptace, identita*. Praha 2017, s. 68-77.

¹³³ PINEROVÁ, Klára. *Do konce života. Političtí vězni padesátých let – trauma, adaptace, identita*. Praha 2017, s. 67-68.

¹³⁴ PETRÁŠOVÁ, Ludmila. Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949-1961, In: VEBER, Václav – BABKA, Lukáš. *Za svobodu a demokracii. III, Třetí (protikomunistický) odboj* / Hradec Králové: Evropské hnutí v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakl. M&V, 2002 s. 54-75.

Ubytování v táborech poskytovaly typizované dřevěné baráky, ve kterých se vězni museli často poskládat jeden vedle druhého.¹³⁵ Většinou tam netěsnila okna, topit v kamnech se mohlo jen, když byl mráz, a tak i zde vězni zažívali krušné chvíle.¹³⁶

Další odsouzené z případu Josef Hendrych a spol. internovali také nejspíše do některého z těchto táborů, bohužel se mi o nich nepodařilo dohledat žádné další informace. Nyní bych tedy ještě chtěla zmínit manželku Josefa Hendrycha Vlastu, kterou čekala také dlouholetá práce a vězení. K jejímu dalšímu osudu neexistuje mnoho dochovaných pramenů, budu proto vycházet hlavně ze vzpomínek jejího syna Petra Hendrycha, který ji ještě s jeho bratrem Vlastimilem a jejich babičkou Marií občas jezdili navštěvovat.

Vlasta Hendrychová se po vazbě na Pankráci dostala údajně do věznice v Pardubicích. Pardubická věznice je zřejmě nejznámějším zařízením pro ženské vězeňství v 50. letech 20. století. Věznice se postupem času měnila. Často pro svou přeplněnost. I zde vládly nevyhovující podmínky k provedení alespoň částečné hygieny.¹³⁷ Vlasta Hendrychová se v této věznici setkala s Jiřinou Štěpničkovou (herečka), což po návratu z vězení vyprávěla své vnučce Haně Havlíkové.¹³⁸ Mohla se zde také seznámit s řadou dalších známých osobností tehdejší doby, např.: s Františkou Zemínovou (politčka) a Albínou Palkoskovou (novinářka).¹³⁹ Poté byla Vlasta přemístěna zřejmě do podniku „RAKO“ do Rakovníka, kde se vyráběly keramické obkladové dlaždice, hrnky, šamotové cihly pro stavbu vysokých pecí atd. V budovatelské euforii 50. let klesala kvalita těchto výrobků, avšak pracovní tempo dále narůstalo. Ke zlepšení kvality se tehdy využívalo tzv. socialistické soutěžení, tzn. kdo vyrobí více, rychleji a lépe. Stále však chyběly pracovní

---

¹³⁵ KAPLAN, Karel – PACL, Vladimír. Tajný prostor Jáchymov. České Budějovice, ACTYS, 1993, ISBN 80-901234-2-2, s. 111.

¹³⁶ BARONOVÁ, Barbora – ČERNOHORSKÝ, Josef – ŠREIT, Jindřich. Lágr Barbora: život Josefa Černohorského, vyd. 1., nakl. wo-men, 2015, ISBN 978-80-905239-4-4, s. 20.

¹³⁷ BURSÍK, Tomáš: Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, str. 30, ISBN 80-86621-25-1.

¹³⁸ Rozhovor s Hanou Havlíkovou (roz. Hendrychovou), dcera Petra Hendrycha, 20. 6. 2020, Sobotka 89.

¹³⁹ Více o ženském vězeňství In: BURSÍK, Tomáš: Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe! Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, 197 s., ISBN 80-86621-25-1.

síly, a to podnik následně vyřešil zaměstnáním vězňů, mezi nimiž byli i ti političtí. Ubytování jim poskytoval podnik přímo v továrně, kde pro ně údajně zřídil lágr.¹⁴⁰

Po nějaké době se Vlasta nejspíše musela opět přemístit do gumáren v tehdejší Gottwaldově, kde vyráběla zakončovací lem na gumových holínkách.¹⁴¹ Zřejmě v roce 1954 nebo 1955 byla poslána železničním transportem s ostatními politickými vězni na Slovensko, kde v několika ženských pracovních lágrech, pod přísným dozorem bachařů, pracovala na polích tamních státních statků jménem Karolína a poté Velký Dvůr.¹⁴² Petr Hendrych vzpomínal na cestu za Vlastou Hendrychovou: „*Do těchto státních statků se jezdilo vlakem přes zastávku Želiezovce, ze které vedla tzv. úzkokolejná trať.*¹⁴³ *Na tamních polích na Slovensku se pěstovala paprika, cukrová řepa a tabák.*¹⁴⁴ *Z jejího vyprávění se naše rodina například dozvěděla, že všechny uvězněné ženy trpěly špatnou výživou a naprostým nedostatkem potřebných vitamínů. Aby alespoň částečně výživový deficit nahradily, pojídaly na polích při sklizni zemědělské produkty v syrovém stavu. Velmi ceněna byla cibule, pro svůj vysoký obsah vitamínu C, která se syrová pojídala ukusováním jako například jablko.*¹⁴⁵

Od Vlasty Hendrychové se dnes již nedozvíme, jak to vypadalo v ženských lágrech, můžeme si však najít například publikaci Tomáše Bursíka - *Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!*¹⁴⁶, která přibližuje životy politických vězeňkyň a styl zacházení s nimi. Nebo knihu Tomáše Boušky, Kláry Pinerové a Michala Louče, která formou orální historie vypráví o několika osudech politických vězňů a vězeňkyň v 50. letech.¹⁴⁷ V knize najdeme svědectví například o Nápravně pracovním táboře v Želiezovcích, kde měla být i Vlasta Hendrychová. V tomto výhradně ženském táboře, který vznikl 18. prosince 1952,

---

¹⁴⁰ ČIŽMÁŘ, Zeno – SEMIDUBSKÝ, Jiří – NOVÁKOVÁ, Pavla. RAKO historie od založení 1883 do současnosti, Lasselsberger, s. r. o., 2013, [online], [cit. 8. 5. 2020], dostupné z: https://www.rako.cz/file/edee/o-nas/predstaveni-spolecnosti/historie/lb_kniha_130let_final.pdf.

¹⁴¹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 10. 5. 2019, Boseň 75.

¹⁴² Rozhovor s Petrem Hendrychem a Hanou Hendrychovou, 10. 5. 2019, Boseň 75.

¹⁴³ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 10. 5. 2019, Úhelnice 11.

¹⁴⁴ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 10. 5. 2019, Úhelnice 11.

¹⁴⁵ Vzpomínky Vlasty Hendrychové, rozhovor s Hanou Havlíkovou, dcera Petra Hendrycha, 10. 5. 2019, Sobotka 89.

¹⁴⁶ BURSÍK, Tomáš: *Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006, 197 s., ISBN 80-86621-25-1.

¹⁴⁷ BOUŠKA, Tomáš - LOUČ, Michal - PINEROVÁ, Klára

Českoslovenští političtí vězni: životní příběhy. edd. Tomáš Bouška, Michal Louč, Klára Pinerová. Praha, Česká asociace orální historie COHA, 2009. 351 s., ISBN 978-80-254-5825-9

se po ženách vyžadovala hlavně práce na polích kvůli nedostatku pracovních sil.¹⁴⁸ NPT Želiezovce se původně rozkládal na čtyřech místech. První a také základní útvar se jmenoval Karolína. Další hospodářství se jmenovalo Veľky Dvor a Nýrovacie. Čtvrtý útvar se nacházel v Belej při Štúrove a sloužil pro umístování vězňů – mužů. Ve Velkém Dvoře byly umístěny ženy za spáchání protistátní trestné činnosti, v Nýrovcích za kriminální trestné činy a na oddělení Karolína recidivistky.¹⁴⁹

V Želiezovcích přebývaly ženy také ve špatných životních podmínkách. Například z popisu Květoslavy Moravečkové se můžeme dozvědět, že v dřevěných ubikacích byly štěnice, které ženy každou noc zabíjely, malá kamna pro 40 lidí nedostačovala, a tak si ženy ráno musely oblékat opět mokré oblečení z předešlého dne.¹⁵⁰

V Želiezovcích se ženy také potýkaly s vypuknutím epidemie žloutenky v roce 1956, jak popisuje i Drahomíra Stuchlíková. V Želiezovcích bylo dle paní Drahomíry více než 300 žen a všechny údajně dostaly žloutenku.¹⁵¹ Květoslava Moravečková vzpomínala na epidemii žloutenky tak, že ji všichni nejdříve považovali za epidemii tyfu. Byl vydán příkaz všechny ženy naočkovat. Ampulky s vakcínou do Želiezovců přivezli lékaři z Pankráce, a tak si ženy myslely, že je budou očkovat oni. Nakonec však zase odjeli a očkování prováděla „andělíčkářka“. Jedna ampulka s vakcínou a jedna jehla však měla vyjít na dvě až tři vězeňkyně, a proto se mnoho žen bálo nákazy, hlavně od prostitutek. Po nějaké době prý přijeli opět lékaři z Pankráce a oznámili jim, že se jedná o epidemii žloutenky a ne tyfu, a tak se celý očkovací proces opakoval znovu.¹⁵²

Na epidemii žloutenky v Želiezovcích vzpomínala i Vlasta Hendrychová, která vyprávěla svým synům, že ji zachránilo pití čerstvého mléka při práci v kravíně.¹⁵³

Mimo uvěznění Josefa a Vlasty Hendrychových, tedy obou rodičů Petra a Vlastimila Hendrychových, byla rodina i jinak perzekuována a všemožně týrána. Jako příklad uvedu

---

¹⁴⁸ Zbor väzenskej a justičnej stráže, Zvjs.sk [online]. 2008. [cit. 11.4.2020]. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk/zariadenia/zeliezovce>.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Rozhovor s Květoslavou Moravečkovou, který vedla Klára Pinerová. Politictivezni.cz [online]. 2008-2011. [cit. 20.4.2020]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=216.

¹⁵¹ Rozhovor s Drahomírou Stuchlíkovou, který vedla Klára Pinerová, Politictivezni.cz [online]. 2008-2011. [cit. 20.4.2020]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=219.

¹⁵² Rozhovor s Květoslavou Moravečkovou, který vedla Klára Pinerová. Politictivezni.cz [online]. 2008-2011. [cit. 20.4.2020]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=216.

¹⁵³ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 20. 4. 2020, Úhelnice 11.

režim návštěv synů u uvězněných rodičů. Návštěva matky byla synům povolena pouze dvakrát ročně. Stalo se však, že oba chlapci dorazili po celodenní cestě vlakem do slovenského lágru na plánovanou a předem povolenou návštěvu: „*Na místě nám pak bylo sděleno, že z důvodu karantény ve věznicích se veškeré návštěvy zakazují a máme se neprodleně vrátit zpět domů*“.¹⁵⁴ Takto si návštěvu vykládal Petr Hendrych, dnes však již víme, že karanténa byla skutečně nutná kvůli epidemii žloutenky. Poté co Petr Hendrych získal řidičský průkaz, jezdili spolu s bratrem Vlastimilem na návštěvu za maminkou na Slovensko na motorce. Při setkání s nimi u stolu seděl vždy jeden bachař. Oni si tak nemohli příliš povídat, ale byli prý rádi, že se mohou alespoň vidět. Návštěva však byla pro Vlastu Hendrychovou tzv. za odměnu. Mohli se proto vidět maximálně 15 minut a veškeré dotyky byly zakázané. Asi čtyřikrát navštívili i svého otce Josefa Hendrycha v Příbrami.¹⁵⁵

7 Život po propuštění

9. května 1960 udělil tehdejší prezident Antonín Novotný amnestii, která se týkala zejména politických vězňů¹⁵⁶ a bylo také umožněno zahájení rehabilitací neprávem odsouzených občanů.

To byl i případ Vlasty a Josefa Hendrychových a dalších odsouzených. Vězňům byl na základě amnestie prominut zbytek trestu odnětí svobody a po dlouhých a velmi bolestných 8 letech strávených v komunistickém žaláři se dostali dne 9. května 1960 na svobodu.¹⁵⁷ Jejich synům bylo tehdy 22 a 20 let.

Nespravedlivé věznění skončilo. Vlasta a Josef se vrátili v květnu roku 1960 od vlaku z Mnichova Hradiště do Suhrovic k Vlastiným rodičům. Petr Hendrych poté na návrat rodičů vzpomínal takto: „*Maminka se domů vrátila asi ve 4 hodiny ráno a ač o sobě tatínek s maminkou neměli žádné informace, i on se tehdy vrátil do Suhrovic, ale až ve 12 hodin odpoledne*“.¹⁵⁸ Josef, Vlasta a syn Petr pak žili v Suhrovicích v jedné místnosti do dubna roku 1961. Rodina byla opět pohromadě, „*tento rok to byly asi mé nejlepší Vánoce*

---

¹⁵⁴ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 11. 5. 2020, Bosen 75.

¹⁵⁵ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 12. 5. 2020, Bosen 75.

¹⁵⁶ PRAŽSKÝ HRAD: Prezident ČR [online]. Česká republika [cit. 2017-07-28]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/antonin-novotny>.

¹⁵⁷ Národní archiv, Praha, fond Státní soud, inv. č. 3 TSI 49/52, Usnesení Krajského soudu v Praze o amnestii.

¹⁵⁸ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 11. 5. 2020, Bosen 75.

za poslední dobu, měl jsem u sebe rodiče a celou rodinu Brzobohatých.“¹⁵⁹ Vzpomíná Petr Hendrych. Nikdo zatím nepomyslel na to, co bude dál a jak vlastně naložit se zničenými životy.

Dny překotně plynuly a začaly přecházet do těch všedních. Před aktéry příběhu rodiny Josefa Hendrycha se vynořily zásadní životní otázky. Kde bydlet, protože bývalý domov nyní vlastnil Místní národní výbor v Úhelnici.¹⁶⁰ Kde začít vydělávat, aby bylo na obživu a jak se vlastně zařadit do společnosti, jejíž část pohlížela na tyto lidi jako na zločince s „odsezenými“ 8 lety, odsunovala je na okraj společnosti a téměř při každé situaci (návštěva úřadu, žádost o práci), jim připomínala, že se vrátili z vězení.¹⁶¹

Naštěstí pomohla širší rodina. Pražská teta Marie Bürgerová poskytla peníze na domek v obci Boseň, vzdálené asi 8 km od bývalého domova Hendrychů v Úhelnici, podmínkou příslibu svého dožití ve společné domácnosti. Domek zakoupili Hendrychovi na podzim v roce 1960. Dům byl však ve špatném stavu, a tak započala rekonstrukce, „jednou jsme s tátou jeli do Úhelnice na náš bývalý statek, abychom si tam vzali nějaké cihly na rekonstrukci našeho nového domu, museli jsme se jít zeptat pana Šareše – předsedy MNV v Úhelnici, zda si je můžeme vzít. Mívali jsme v Úhelnici totiž tzv. hradební plot, který byl v té době však již z půlky rozebrán.“¹⁶² Již na Velikonoce roku 1961 se rodina Hendrychových - tedy Josef, Vlasta, Petr a jeho manželka Hana, nastěhovala do domku v Bosni.¹⁶³

Když se vrátili domů rodiče Petra Hendrycha on již pracoval v podniku Fruta v Mnichově Hradišti. Tehdy bylo na něm, aby se postaral o rodinu, „musel jsem mým rodičům hledat práci, a tak i oni mě brali jako dospělého člověka, který jim dokáže pomoci.“¹⁶⁴ vzpomíná Petr Hendrych na rodinnou situaci. Josef Hendrych našel práci jako pomocný dělník v podniku Fruta v nedalekém Mnichově Hradišti a po nějaké době jako topič v národním podniku Severka též v Mnichově Hradišti. Vlasta Hendrychová začala pracovat v národním podniku Severka jako šička.¹⁶⁵

---

¹⁵⁹ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 12. 5. 2020, Boseň 75.

¹⁶⁰ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Usnesení, č. j. 119/55.

¹⁶¹ PINEROVÁ, Klára. Do konce života. Političtí vězni padesátých let – trauma, adaptace, identita. Praha 2017, s. 281.

¹⁶² Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 11. 5. 2020, Boseň 75.

¹⁶³ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 12. 5. 2020, Boseň 75.

¹⁶⁴ Rozhovor s Petrem Hendrychem, 13. 5. 2020, Boseň.

¹⁶⁵ Rozhovor s Petrem Hendrychem, 13. 5. 2020, Boseň.

Život přešel do klidnějších kolejí, oba synové se oženili a založili vlastní rodiny. Petr jako starší syn s manželkou Hanou, rozenou Barešovou, zůstali s Petrovými rodiči v Bosni a domek postupně zvelebovali a modernizovali k obrazu svému.¹⁶⁶ V roce 1967 se jim narodila dcera Hana a v roce 1971 pak další dcera Ivana.

Vlastimil, mladší syn, se oženil s Hanou rozenou, Řeřábkovou a odstěhoval se do severočeské Chrastavy, kde se jim posléze narodila dcera Jitka a syn Pavel.¹⁶⁷

Josef Hendrych se, i přes veškerá strádání, dožil 68 let a zemřel 12. února 1974 na nádorové onemocnění, ke kterému mohla do značné míry přispět i těžká práce v uranových dolech komunistického lágru.¹⁶⁸

Vlasta Hendrychová se dožila listopadové revoluce v roce 1989 a byla částečně svědkem velké snahy svého syna Petra o navrácení rodinného majetku v rámci vyhlášených restitucí. Faktického navrácení statku se však nedožila. Zemřela 2. dubna 1992 ve věku nedožitých 77 letech.¹⁶⁹

Zajímalo mě však, jak Petr Hendrych jako syn vnímal návrat otce a matky po tolika letech a zároveň, jak se k němu chovali rodiče. Po zatčení rodičů byli on i jeho bratr Vlastimil ještě malými kluky. Muselo zde tak vzniknout veliké odloučení. Chlapci vyrůstali téměř sami. Rodiče se zase museli smířit s tím, že opustili své děti, později v 50. letech, označované za „dětí kriminálníků“, či „dětí nepřátel státu“. Petr Hendrych se však k tomuto tématu nechtěl příliš vyjadřovat. Říkal, že v době, kdy se rodiče vrátili z vězení, neměli vůbec čas prožívat nějaké velké pocity. On byl již dospělý, měl svou práci a bral to tak, že se nyní on musí postarat o své rodiče. V rodině se o nově vzniklém vztahu syna s rodiči nikdy příliš nemluvalo. A to je možná i doklad nějakého vnitřního traumatu.¹⁷⁰

Josef Hendrych o svém věznění a pracovních táborech, jak jsem se dozvěděla od Petra a Hany Hendrychových, nechtěl mluvit vůbec. Můžeme proto usuzovat, že život, který prožíval v Jáchymovských lágrech byl opravdu velmi psychicky a fyzicky zničující. Bývalí političtí vězni ovšem také nechtěli, aby jejich „chybami“ nadále trpěly děti či

---

¹⁶⁶ Rozhovor s Hanou Hendrychovou, dcera Petra Hendrycha, 14. 5. 2020, Boseň 75.

¹⁶⁷ Rozhovor s Petrem Hendrychem, pamětník, 14. 5. 2020, Boseň 75.

¹⁶⁸ Soukromý archiv Petra Hendrycha, pamětník, Boseň 75, Úmrtní list Josefa Hendrycha.

¹⁶⁹ Soukromý archiv Petra Hendrycha, pamětník, Boseň 75, Úmrtní list Vlasty Hendrychové.

¹⁷⁰ Více na toto téma např.: Dokument ČT – Děti 50. let. [online]. 12. 6. 2020. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725126-deti-50-let/209572233410007-cesta-za-otcem-eva-langrova/>.

vnoučata. Proto se o ničem nemluvalo.¹⁷¹ Více bližších informací jsem se bohužel nedozvěděla ani od rodiny Josefa a Stanislava Hejlových, která i nadále pobývá v Úhelnici. Pan Vladislav Hejl věděl, že jeho otec byl politickým vězněm, avšak v rodině se o této problematice nikdy více nehovořilo.¹⁷²

Jediný, kdo rodině Petra Hendrycha předával nějaké vzpomínky, byla Vlasta Hendrychová. Právě ona si se svým synem Petrem povídala o svém životě ve vězení a pracovních lágrech na Slovensku, a i díky těmto informacím mohla vzniknout tato práce.

To, že o svých vzpomínkách na politický proces a následné uvěznění mluvili ve větší míře spíše ženy bylo typické. Ženy, tedy dcery politických vězňů 50. let, dokonce založily spolek věnující se tomuto tématu. Můžeme tak například nahlédnout na jejich webové stránky,¹⁷³ či si vyhledat knihu Jany Roubíkové – Švehlové, která se politickým procesům v 50. letech 20. století věnuje i z psychologického hlediska. Popisuje, jak uvězněním trpěl odsouzený, rodina a děti. Autorka v knize přiblížila osudy dvanácti žen včetně sebe, které byly v době zatčení rodiče nebo rodičů malými dětmi.¹⁷⁴

Na nějaké informace jsem se ptala také dcery Petra Hendrycha Hany Havlíkové. Od svého otce již věděla, že její prarodiče byli politickými vězni, avšak o tom, že vlastnili hospodářství v Úhelnici neměla tušení. Na mou otázku, zda někdy v dětství byla v Úhelnici, odpověděla takto: „*Jednou jsme s rodiči Úhelnici jen projížděli, oni z auta ukázali na dům a říkali, tento statek nám dříve patřil. Já jsem byla ještě dítě, a tak jsem se o to více nezajímala.*“ A ani její rodiče se o Úhelnici doma dále nezmiňovali.¹⁷⁵

Při setkání s pamětnicí Miloslavou Čermákovou, která v době 50. let 20. století měla známé v obci Suhrovice, odkud pocházela Vlasta Hendrychová, jsem se dozvěděla, že se tehdy v obci Suhrovice vědělo o odsouzení Josefa a Vlasty Hendrychových. Paní Čermáková se mě posléze ptala na Petra Hendrycha jeho bratra Vlastimila, jelikož právě

---

¹⁷¹ Více o věznicích a pracovních lágrech In: BOUŠKA, Tomáš - PINEROVÁ, Klára – LOUČ, Michal: Českoslovenští političtí vězni, Životní příběhy. Česká asociace orální historie, o. s., Praha 2009, 1. vydání, s. 352, ISBN 978-80-254-5825-9

¹⁷² Rozhovor s Vladislavem Hejlem, pamětník, 20. 6. 2020, Úhelnice 11.

¹⁷³ Dcery.cz, [online]. 20. 7. 2020. Dostupné z: <http://www.dcery.cz/>.

¹⁷⁴ ROUBÍKOVÁ-ŠVEHLOVÁ, Jana. Dcery nepřátel státu: psychologický odkaz. Vyd. 1. Praha, Columbus, 2011. 327 s., ISBN 978-80-87588-03-1.

¹⁷⁵ Rozhovor s Hanou Havlíkovou, dcera Petra Hendrycha, 20. 6. 2020, Sobotka 89.

od známých z obce věděla, že se ještě jako děti musely odstěhovat z Úhelnice ke svému strýci a prarodičům do Suhrovic a Liberce.¹⁷⁶

8 Přezkumná řízení a rehabilitace

Jak jsem již popsala výše, Josef a Vlasta Hendrychovi se dostali z vězení v důsledku amnestie 9. května 1960. Ze soukromé korespondence Petra Hendrycha jsem se však dozvěděla, že Václav Vrabec byl propuštěn z výkonu trestu dne 24. dubna 1955, Josef Hejl 30. srpna 1957 a Stanislav Hejl 6. listopadu 1959. Na svobodu byli propuštěni podmíněně. Poté roku 1964 podal Václav Vrabec návrh na obnovu trestního řízení a usnesením Krajského soudu v Praze dne 17. května 1968 byl rozsudek bývalého Státního soudu zrušen v plném rozsahu. Josefa Hendrycha, Václava Vrabce, Josefa Hejla, tak zprostil Krajský soud v Praze podle § 226 písmene b) trestního řádu obžaloby pro trestný čin velezrady podle § 78/1c), 2a) trestního zákona z roku 1950, Josef Hendrych a Stanislav ještě dle odst. 3d). Stanislava Hejla však ještě uznal vinného za to, že od září 1951 do dubna 1952 hromadil zbraně. Krajský soud si tehdy u nového líčení opět vyslechl výpovědi obžalovaných a přezkoumal zprávy ministerstva vnitra z 10. února 1966 a Inspekce ministerstva vnitra z 3. srpna 1967. Z těchto přezkumných akcí následně vyplynulo, že zahraniční agenti, kteří docházeli do Úhelnice byli skutečně pracovníky ministerstva vnitra a jednalo se tedy o jednoznačnou provokaci StB.¹⁷⁷

Další návrh na provedení přezkumného řízení podala Vlasta Hendrychová a ve veřejném zasedání Krajského soudu v Praze byl dne 5. ledna 1970 taktéž zrušen rozsudek bývalého Státního soudu v plném rozsahu a Vlasta Hendrychová byla zproštěna obžaloby dle § 226 písm. a) trestního řádu a § 17 odst. 2 zákona č. 82/68 Sb.¹⁷⁸

9 Snahy o vrácení majetku rodiny Hendrychových

Jak již bylo předesláno, starší syn Petr, začal záhy po roce 1989, vyvíjet velké úsilí o navrácení rodinného majetku v podobě statku a hospodářské půdy v obci Úhelnice. Jeho snaha byla ale omezována mnoha neuvěřitelnými vlivy a snahami některých zástupců obce. Statek byl například krátce po listopadu 1989 prodán Místním národním výborem v Kněžmostu za 79 624 Kčs pražské firmě Fitservis¹⁷⁹, která zde chtěla zřídit sportovní

---

¹⁷⁶ Rozhovor s Miloslavou Čermákovou, pamětnice, 20. 6. 2020, Dobšín 20.

¹⁷⁷ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Rozsudek jménem republiky, 1 T 006/68.

¹⁷⁸ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Rozsudek jménem republiky, 14 Tr 785/69.

¹⁷⁹ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Hospodářská smlouva o převodu správy národního majetku.

areál, i když ještě před prodejem informoval Petr Hendrych příslušný MNV v Kněžmostě o tom, že bude rodina Hendrychových o navrácení majetku žádat. Vše nakonec skončilo u soudu, který až v roce 1996 spravedlivě rozhodl o navrácení statku původním majitelům.¹⁸⁰ Tak se po dlouhých 43 letech vrací majetek v Úhelnici opět do rukou rodiny Hendrychových.

Prakticky ihned po navrácení statku začíná Petr Hendrych s jeho rekonstrukcí. Převážně vlastními silami a prostředky opravuje budovy, které v roce 1996 již vykazují značný stupeň zchátralosti a za necelé 4 roky vybuduje z velmi poničeného objektu opět místo, kde je možné pohodlně žít a hospodářské budovy používat k různým činnostem. Současně se spravedlivě vyrovnává se svým bratrem Vlastimilem, kterému náleží polovina pozemků a další hmotné vyrovnání.¹⁸¹

V roce 2013 se na statek přistěhoval Petr Havlík, vnuk Petra Hendrycha, který v současné době společně s Hanou Havlíkovou, dcerou Petra Hendrycha, nemovitost vlastní a oba se i nadále starají o zvelebování rodinného majetku. Po velmi dlouhých 61 letech se do Úhelnice č.p. 11 vrátil normální život a blíží se doba, kdy i hospodářské budovy a půda budou opět ekonomicky plně využity. V této době je zemědělská půda prozatím pronajata firmě Agrovation Kněžmost, která na ní vykonává zemědělskou činnost. Rodina však stále přemýšlí, jak statek plně využít a provádí nezbytné rekonstrukce a opravy, které vznikají následkem dlouhého chátrání statku v době, kdy byl vlastněn Místním národním výborem.

---

¹⁸⁰ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Zápis o předání nemovitosti, 6. 3. 1996.

¹⁸¹ Soukromý archiv Petra Hendrycha, Boseň 75, Prohlášení Vlastimila Hendrycha, 3. 6. 1992.

10 Závěr

Politické procesy a perzekuce v padesátých letech dvacátého století byly úzce spjaty s politikou Komunistické strany Československa. Komunisté, ve snaze zcela ovládnout soukromý sektor, používali tyto nástroje k odstranění nepřátel tehdejšího státního zřízení. Mezi nepohodlnými osobami se mohli ocitnout téměř všichni.

Tato bakalářská práce otevřela konkrétní politický proces, kterým je případ rodiny Hendrychových a dalších soukromých sedláků z malé vesnice Úhelnice na Mladoboleslavsku. S touto rodinou jsme se v práci vrátili zpět do padesátých let dvacátého století.

Případ s Josefem a Vlastou Hendrychovými byl vykonstruovaným politickým procesem Státní bezpečnosti. Časté návštěvy západních agentů v Úhelnici byly nedílnou součástí provokačních akcí Státní bezpečnosti a přípravy politického procesu. Následovaly kruté výsledky a odsouzení před Státním soudem v roce 1952. Josef Hendrych byl tehdy odsouzen na 18 let, Stanislav Hejl na 15 let, Josef Hejl na 10 let a Václav Vrabec na 6 let odnětí svobody a ztráty všech občanských práv. Následně probíhal tzv. okrajový proces s Vlastou Hendrychovou, která byla odsouzena na 10 let, Josefem Jarolínkem, jenž dostal trest ve výši 3 let a Jaroslavem Burešem, kterému byla odňata svoboda na 2 roky.

Muži si své tresty poté museli odpracovat v tehdejších komunistických lágrech v uranových dolech, jimiž byly například Jáchymov, Příbram nebo Ostrov u Karlových Varů. Vlasta Hendrychová po vězení na Pankráci prošla ženskou věznicí v Pardubicích, pracovala v podniku RAKO v Rakovníku a následně v gumárnách v tehdejší Gottwaldově. Odsud byla zřejmě přemístěna na Slovensko do ženského Nápravně pracovního tábora v Želiezovcích, kde pracovala na polích tamních státních statků Karolína a Velký Dvůr a musela se vypořádat se špatnými hygienickými podmínkami a epidemií žloutenky.

Pro rodinu Hendrychových znamenala tato vykonstruovaná akce odloučení od rodinných příslušníků, ztrátu všech občanských práv a svobod, veškerého rodinného majetku a jmění a také domova, pocitu, že někam patří.

Po propuštění z vězení v roce 1960 prožívala rodina také těžké chvíle. Hledání práce nebylo pro bývalé politické vězně nijak snadné. Naštěstí, Josefovi a Vlastě

Hendrychovým, pomohli jejich dva již dospělí synové. Synovi Petru Hendrychovi se podařilo sehnat rodinný domek v obci Boseň nedaleko Úhelnice. Rodina dům poté zrekonstruovala pro své potřeby. Zdraví Josefa Hendrycha však bylo podlomeno nuceným pobytem v uranových dolech a nedlouho poté zemřel. Petr Hendrych se svou matkou Vlastou Hendrychovou se snažili o vrácení jejich bývalého statku v Úhelnici. To se podařilo v roce 1996. Petr Hendrych tak ihned začal s rekonstrukcí velmi poničené budovy, která vlastně probíhá dodnes.

Statek číslo popisné 11 v Úhelnici se tak stal svědkem zatčení Hendrychových a dalších úhelnických sedláků a musel čelit následnému znárodnění, kdy po dlouhá léta pouze chátral a rodinný život se v něm zcela zastavil. Petr Hendrych a jeho rodina, tedy dcera Hana Havlíková a vnuk Petr Havlík, nyní neustále přemýšlejí, jak statek plně využít, aby nadále nechátral a mohl zase zcela prosperovat. Musíme si proto uvědomit, že případ rodiny Hendrychových neskončil pouze zrušením rozsudku bývalého Státního soudu a následnou restitucí statku zpět do rukou rodiny. Rodinné vazby spojené se zemědělstvím byly již tehdy zpřetrhány, a proto je nyní pro rodinu velmi těžké navázat na dobu, kdy statek prosperoval. A není to bohužel případ jen této jedné rodiny.

Pokud by se mi naskytla příležitost dalšího výzkumu, určitě bych navázala na tuto práci. Zkoumala bych tak buď úzké rodinné vazby a osudy sedláků z Úhelnice, pokusila bych se dohledat více informací o době výkonu trestu Josefa a Vlasty Hendrychových, nebo bych se zaměřila na státní pracovníky, kteří se na procesu podíleli. Věřím, že všechny tyto aspekty dalšího výzkumu by byly, jak pro rodinu Petra Hendrycha, tak pro další generace, nejen historiků, značným přínosem.

11 Seznam použitých pramenů a literatury

11.1 Prameny

Archiv bezpečnostních složek v Praze, sbírka Správa vyšetřování StB, fond Historický fond

Národní archiv Praha, fond Státní soud

Rodinný archiv Petra Hendrycha

11.1.1 Tisk

Nová vesnice, 1952

11.1.2 Paměti

Pamětní kniha Václava Hendrycha

11.1.3 Rozhovory (Orální historie)

Rozhovor s Petrem Hendrychem (2019/2020)

Rozhovor s Vlastimilem Hendrychem (2019)

Rozhovor s Vladislavem Hejlem (2020)

Rozhovor s Miloslavou Čermákovou (2020)

Rozhovor s Hanou Havlíkovou (2020)

11.2 Literatura

BARONOVÁ, Barbora – ČERNOHORSKÝ, Josef – ŠREIT, Jindřich. *Lágr Barbora: život Josefa Černohorského*, vyd. 1., nakl. wo-men, 2015, 112 s., ISBN 978-80-905239-4-4.

BLAŽEK, Petr. *Akce K*. 1. vydání. Praha: Pulchra, 2010, 636 s. ISBN 978-80-87377-05-5.

BLAŽEK, Petr. *Rozkulačeno! Půlstoletí perzekuce selského stavu*. 1. vydání. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, Národní zemědělské muzeum, 2016, 63 s. ISBN 978-80-87912-44-7.

BOUŠKA, Tomáš – LOUČ, Michal, PINEROVÁ, Klára. *Českoslovenští političtí vězni: životní příběhy*. edd. Tomáš Bouška, Michal Louč, Klára Pinerová. Praha, Česká asociace orální historie COHA, 2009. 351 s., ISBN 978-80-254-5825-9.

BURSÍK, Tomáš. *Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2006. 197 s., ISBN 80-86621-25-1.

GEBAUER, František, KAPLAN, Karel, KOUDELKA, František, VYHNÁLEK, Rudolf. *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948-1989*. Statistický přehled. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. Praha 1993.

HRABA, Zdeněk. *Kolektivizace a transformace československého a českého zemědělství v letech 1945-2004: právně normativní pohled*. Praha: Vladimír Lelek, 2013, 30-33 s. ISBN 978-80-904837-4-3.

JECH, Karel. *Soumrak selského stavu 1945 - 1960*. 1. vydání. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001, 252 s. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny, sv. 35. ISBN 80-7285-010-5.

JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha: Vyšehrad, 2008, 331 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7.

KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001, 253 s., xvi s. obr. příl. Poznávání komunistické minulosti. ISBN 80-85947-75-7.

KAPLAN, Karel. *K politickým procesům v Československu 1948–1954: dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. 214 s. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny, sv. 15. ISBN 80-85270-28-5.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948-1960*. Praha: Academia, 2012. 912 s., ISBN 978-80-200-2074-1.

KAPLAN, Karel. *Proměny české společnosti 1948-1960: Část druhá: Venkov*. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2013. 467 s., ISBN 978-85-8275-155-3.

KAPLAN, Karel. *StB o sobě: Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. ISBN 80-902885-8-8.

KAPLAN, Karel – PACL, Vladimír. *Tajný prostor Jáchymov*. České Budějovice: ACTYS, 1993. 191 s. ISBN 80-901234-2-2.

KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře střeoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005. 201 s. ISBN 80-7179-429-5.

LITSCH, Karel. *Proměny právního studia 1945-1989*. In: MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989: Sborník příspěvků*. Praha: Karolinum, 2004. 920 s. ISBN 80-246-0863-4.

MLÁDKOVÁ, Barbora. *Paměť Liberecka II. – Příběh Zdeňka Vlady (Akce Kluky)*. In: *Fontes Nissae*, č. 6, Liberec 2005.

PETRÁŠOVÁ, Ludmila. *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949-1961*. In: *Za svobodu a demokracii. III, Třetí (protikomunistický) odboj*. Hradec Králové: Evropské hnutí v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd, nakl. M&V, 2002, s. 54-75.

PINEROVÁ, Klára. *Do konce života: Političtí vězni padesátých let. Trauma, adaptace, identita*. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2017. 408 s. ISBN 978-80-7422-590-1.

PLACHÝ, Jiří. *Některé aspekty vývoje právního řádu v Československu v letech 1948–1954*. In: VOREL, Jaroslav, Alena ŠIMÁNKOVÁ a Lukáš BABKA. *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl II*. Praha: ÚDV, 2004, str. 13–20.

RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. 295 s. ISBN 80-86621-02-2.

ROUBÍKOVÁ-ŠVEHLOVÁ, Jana. *Dcery nepřátel státu: psychologický odkaz*. Praha: Columbus, 2011, 327 s., [32] s. obr. příl. ISBN 978-80-87588-03-1.

RUBEŠ, J., *Poznámky k vývoji problematiky drogových závislostí po druhé světové válce*, In: *Protialkoholický obzor* 13, 1978, č. 2. str. 105-106.

STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016, 255 s. 1938-1953, svazek 1. ISBN 978-80-200-2593-7

TOMEK, Prokop. *StB jako historický pramen*, In: *Soudobé dějiny* 12, č. 1, Praha 2005, s. 208-214.

VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. 175 s. Hlasy minulosti, sv. 1. ISBN 80-7285-045-8.

VOREL, Jaroslav, ŠIMÁNKOVÁ, Alena, BABKA, Lukáš, KIPETŮVÁ, Monika. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*. Díl I., II, III, Praha 2003-2004.

11.3 Internetové zdroje

11.3.1 Online knihy

JECH, Karel. Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 118-140. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7021-902-7. Dostupné online. Ústav pro studium totalitních režimů, [online]. [cit. 10. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/citanka-kolektivizace/represe-diskriminace/akce-k-kulak/>.

ČIŽMÁŘ, Zeno – SEMIDUBSKÝ, Jiří – NOVÁKOVÁ, Pavla. RAKO historie od založení 1883 do současnosti, Lasselsberger, s. r. o., 2013, [online], [cit. 8. 5. 2020], dostupné z: https://www.rako.cz/file/edee/o-nas/predstaveni-spolecnosti/historie/lb_kniha_130let_final.pdf.

Sbírka zákonů republiky Československé 1950 [online]. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, [cit. 31. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon86-87-1950.pdf>.

11.3.2 Studie

RÁZEK, Adolf. Akce „Kluky“. [online]. Praha: 2010, 51 s. [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/udvzk-skpv-galerie-soubory-kluky.aspx>.

11.3.3 Závěrečné práce

SKRBKOVÁ, Linda. *Politické procesy 50. let – kauza bratři Červenkoví a spol.*, Bakalářská práce, TU v Liberci, 2019.

VOTAVA, Milan. *Politická perzekuce v 50. letech 20. století v Československu - případ kulaka Františka Votavy*, Bakalářská práce, TU v Liberci, 2018.

11.3.4 Příspěvky na webových stránkách

RŮŽIČKA, Daniel a ZVĚŘINA, Pavel. Kolektivizace. Komunistické uspořádání zemědělské výroby. In: Totalita.cz, [online], [cit. 8. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/kolektivizace.php>.

PINEROVÁ, Klára. Příběhy politických vězeňkyň. Rozhovory. In: Politictivezni.cz, [online], [cit. 20. 4. 2020]. Dostupné z: http://www.politictivezni.cz/index.php?id_str=216.

Zbor väzenskej a justičnej stráže, Ústav na výkon trestu odňatia slobody Želiezovce, Zvjs.sk [online]. 2008. [cit. 11.4.2020]. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk/zariadenia/zeliezovce>

11.3.5 Online dokumenty

Dcery.cz

Dokument ČT – Děti 50. let

Kněžmost.cz

Politicivezni.cz – Rozhovory vedené Klárou Pinerovou

Pražský hrad.cz

Suhrovice – Drhleny – Čížovka.webnode.cz

Totalita.cz

Zvjs.sk

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Fotografie rodiny Hendrychových na statku v Úhelnici

Příloha č. 2 – Vězeňské fotografie obviněných Josefa Hendrycha a Vlasty Hendrychové, Archiv bezpečnostních složek, Praha, sbírka V, inv. č. V-362-MV.

Příloha č. 3 – Regionální noviny Nová vesnice, Mladá Boleslav, soukromý archiv Petra Hendrycha

Příloha č. 3 – Rozsudek Josefa Hendrycha, Václava Vrabce, Josefa Hejla a Stanislava Hejla ze dne 9. července 1952, Národní archiv, Praha, fond Státní soud, inv. č. 3 TSI 49/52.

Příloha č. 4 – Statek Hendrychových v roce 2019 po rozsáhlé rekonstrukci

NOVÁ VESNICE

Vydává okresní národní výbor v Mladé Boleslavi

Č í s l o 14

Pátek 11. VII. 1952

Cena 1 Kčs

Rané brambory na trhu.

Obyvatele Mladé Boleslavě byli překvapeni, když se v úterý ráno objevil na trhu traktor JZD Chotětov vysoko vyrovnán pytlí raných brambor, kde si každý mohl koupit brambory volně kolik chtěl.

Něco z našeho okresu.

V pondělí dne 7. července 1952 po 19. hodině v rozhlasových novinách jsme slyšeli rozhlasovou reportáž, natočenou na našem okrese a to v obci Písková Lhota. Jak předseda JZD s. Sovaryná, tak družstevník s. Hendrych a s. Němečková mluvili radostně o blížících se žních, o přípravě na ně, o tom, jak přestoupí na III. typ a provedou HTÚP, jak potom budou při možnosti použít mechanizačních prostředků mít práci ulehčenu. Rovněž při svedení dobytka do společné stáje. JZD I.—II. typu, není to pro vás výzva k následování?

Zpravodajství z JZD.

Družstevníci brodečtí využili krásného počasí a mlátí řepku přímo na poli za pomoci benzinového motoru, takže jsou první vlašťovkou v mlácení a ušetří elektrický proud, kterého je nedostatek, rovněž JZD Vinařice bude mlátit podle rozhlasového projevu předsedy JZD s. Kohouta parní lokomobilou, kterou družstvo zakoupí a tím ulehčí také elektrárně v dodávce proudu.

JZD Kosmonosy provedlo výmlat řepky ve velmi krátkém čase, neboť mlátili na dvě směny kombajnem a teď hektarový výnos ukázal, co znamená včasné zasetí řepky. Urychlení výmlatu řepky pomáhá STS tím, že plánovitě přejíždí z družstva do družstva kombajnem a tak plně využívá tohoto pomocníka našich JZD.

Soud nad skupinou pomahačů nepřátel našeho státu

Dne 9. VII. 1952 stanuli před státním soudem v Mladé Boleslavi pro protistátní činnost vesničky boháč Josef Hendrych z Úhelnic, okres Mladá Boleslav, vlastníci 24 ha půdy, Josef Hejl z Úhelnic, obuvník a včelář, Václav Vrabec, rolník z Úhelnic a Stanislav Hejl, povozník a rolník z Pertalovic, okres Frýdlant. Od září 1951 až do konce února 1952 pomáhali lidem, kteří k nám přišli ze západu a to tím, že Hendrych a St. Hejl jim opatřili zbraň, Hejl Jos. jim napomáhal zbraně opatřovat a Vrabec, ač o této činnosti věděl, neoznámil věc bezpečnost-

ním úřadům. Za tyto služby ochotně prokazované záškodníkům našeho státu státní soud je spravedlivě odměnil a to tím, že Josef Hendrych byl odsouzen na 18 let, Josef Hejl na 10 let, Stanislav Hejl na 15 let, Václav Vrabec na 6 let.

U všech byla vyslovena ztráta majetku a byli zbaveni občanských práv. Tím se opětně dokazuje, že nás lidově demokratický stát, kde si vládne lid, spravedlivě, ale tvrdě potrestá každého, kdo se svému národu zpronevěří.

-K-

Správnou agrotechnikou proti plevelům

(Ho) — Vedle běžných chorob a živočišných škůdců na polních plodinách je jejich největším škůdcem také plevel, který snižuje hektarové výnosy a odčerpává značné množství živin, vláhy, světla i prostoru rostlinám. Necháme-li plevel bez povšimnutí, rozšíří se a stojí pak mnohá ztráta, pracovníků, sil a peněz, než jej opět odstraníme.

Proti plevelům musíme předně bojovat správnou agrotechnikou. Ve žních ihned za kosou strnisko mělce asi 5 cm podmítáme. Zabráníme tím vypořování půdní vláhy, půda se stane strukturní a vzniknou podmínky pro vyklíčení plevelových semen. Do podmítky zasejeme strniskovou směsku, potřebnou pro rozšíření krmivové základny, t. j. ke krmení na zeleno, siláž a případně zaoráme jako zelené hnojení. Strnisková směska nám vzejitý plevel potlačí. Podmítka, provedená ihned za kosou, je nezákladnější agrotechnické opatření v boji proti plevelům a musí, stejně jako seť strniskových směsek, být součástí žňového plánu.

Na jaře ošetříme ozimy vláčením, u řepky plečkováním a tím zničíme další plevel. Zimní hlubokou orbu z jara včasné usmykeme a po týdnu vzešlý plevel zničíme vláčením a další přípravou půdy k seť. Náležitou péči musíme věnovat i plochám cukrovky a provést včas obě okopávky a vyjednocení. Kromě toho je zapotřebí zaměřit se na větší mechanizaci při kultivaci cukrovky a používat pokud možno co nejvíce prosekávačů a motorových pleček. Také hubení plevele

v bramborách v našem okrese je nutno co nejvíce zmechanizovat. Zasazené brambory automatem nebo ručně, za markérem i za pluhem přikulíme a jakmile plevel vyklíčí, ihned drátěnými nebo obyčejnými branami uvláčíme půdu tolikrát, až plevel zničíme. Nebojme se tonot hlízám a klíčům se nic nestane! Vláčíme-li po brázdách obyčejnými branami, je dobře zavěsit za brány řetěz tak, aby nám udělal tolik smyček, kolik je brázd. Smyčka řetězu v dolíku brázdy při jízdě ničí plevel. Když brambory řádkují, proráme je rádlím tak hluboko, až zahrneme bramborové trsy země. Pole pak nakoso uvláčíme. Tím zničíme další plevel a potom už jen zbývá zahrnuté bramborové rostliny vláčením opět odkrýt. Bodláky vykopeme nebo ručně vytrháme. Brambor pak dvakrát ooráváme. Takovým ošetřením dosáhneme naprosto čistého porostu bez plevelu. Řídili se soudruzi v JZD Kosmonosy také touto radou? Nebylo by levnější provést ošetření brambor touto agrotechnikou? Zkuste to, recept je zaručený!

Stejně nutné je věnovat pozornost kompostům, kde rovněž bují plevel. Zralá semena totiž vypadají a rozvezou se potom s hnojem do poli. Padla hnojště ve stáiku a kompostu na poli se nejlépe pozná dobrý či špatný hospodář.

Začneme-li skutečně těmito metodami cílevědomě ničit plevel, bude naše námaha odměněna vyššími hektarovými výnosy a čistými porosty polních plodin.

Vše pro zajištění 8. mírových žní!

240
70

J m é n e m r e p u b l i k y !

Státní soud v Praze uznal po hlavním líčení, konaném dne 9. července 1952 v Mladé Boleslavi, takto právní:

Obvinění:

- 1./ Josef H e n d r y c h , 1/3
nar. 30. ledna 1906 v Uhelnici, rolník, Uhelnice č.p. 11, okr. Mladá Boleslav,
- 2./ Josef H e j l , 1/3 *úloha č. 1, 406*
nar. 1. února 1891 v Jastrěmbí, okr. Grybov - Polsko, samostatný výrobce šidel, Uhelnice č.p. 29, okr. Mladá Boleslav,
- 3./ Stanislav H e j l , 1/6 *úloha č. 1, 402*
nar. 1. července 1896 v Jastrěmbí, okr. Grybov - Polsko, rolník, Pertoltice č.p. 72 okr. Frydlant,
- 4./ Václav V r a b e c , 1/6 *úloha*
nar. 10. května 1905 v Uhelnici, okr. Mladá Boleslav, rolník, Uhelnice č.p. 13, okr. Mladá Boleslav,

t.č. všichni ve vazbě státního soudu v Praze

j s o u v i n n i ,

že v době od září 1951 do konce února 1952 jednali v Uhelnici, jednak v Pertolticích umožňovali pobyt zahraničním agentům na našem území a plnění jejich vlezradných úkolů, a to Josef Hendrych a Stanislav Hejl tím, že opatřili větší množství zbraní, Václav Vrabec, že slíbil oněm agentům pomoc, Josef Hendrych a Josef Hejl tím, že agentům poskytovali stravu, cigarety, Josef Hendrych lihoviny a úprky a Josef Hejl poslal agente pro zbraně k svému bratrovi,

společili se jednak navzájem, jednak a blíže nezjištěnými záznamy k pokusu zničit nebo rozvrátit lidově demokratické státní zřízení nebo společenský řád republiky, které jsou zaručeny ústavou, k čemuž Josef Hendrych a Stanislav Hejl hromadili zbraně

č i m ž s p á c h e l i

všichni obvinění vlezradu podle §u 78 odst. 1 a, odst. 2 a t r . a .
Josef Hendrych a Stanislav Hejl též podle odst. 3 a téhož zákona

a odsuzují se za to

Josef Hendrych a Stanislav Hejl
podle §u 78 odst. 3 tr.z. za použití §u 29 odst. 2 tr.z.,

Josef Hejl a Václav Vrabec
podle §u 78 odst. 1 tr.z., u Václava Vrabce za použití §u 30 tr.z.,

ku trestu odnětí svobody a to:
Josef Hendrych na 18 (o s m n á c t) roků,
Josef Hejl na 10 (d e s e t) roků,
Stanislav Hejl na 15 (p a t n á c t) roků,
Václav Vrabec na 6 (š e s t) roků,

podle §u 43 tr.z. ku ztrátě čestných práv občanských, při čemž
ztráta způsobilosti k nabytí těchto práv se stanoví na 5 r. u Vá-
clava Vrabce, u ostatních obviněných na 10 let, do kteréžto doby
se doba výkonu trestu nezapočítává.

Podle §u 47 tr.z. vyslovuje se ropadnutí celého jmění u všech
obviněných.

Podle §u 23 tr.z. započítává se obviněným vazba do právní moci
rozsudku, počínaje
u Josefa Hendrycha od 3. dubna 1952 - 16,- hod.,
u Josefa Hejla od 3. dubna 1952 - 16,30 hod.,
u Stanislava Hejla od 3. dubna 1952 - 6,- hod.,
u Václava Vrabce od 3. dubna 1952 - 3,3,- hod.

Š d ů v o d n ě n í .

Soud zjistil z trestního oznámení, výpovědí obviněných, dolič-
ného materiálu, tento skutkový děj:

Obviněný Josef Hendrych,
jest jedním z rolníků, kteří mají obavy o svůj majetek a nesou-
hlasí proto s kolektivním hospodařením a také ne s lidové demo-
kratickým zřízením. Ve svém postoji, proti státu jest ještě utvrzo-
ván zahraničním rozhlasem, který se jemu podobnými poslouchá. Takov-
vé osoby ovšem využívají každé příležitosti, jak by lidové demo-
kratickému zřízení způsobily škodu a tak také obviněný chce při-
spětí zahraniční reakci a západním imperialistům v jejich úsilí o
přivodění vrátu tohoto státního zřízení. V září 1951 obviněnému
se naslytá příležitost, když je navštíven ve svém hospodářství
neznámým mužem, který zavádí rozhovor v tom smyslu, zda obviněný
má zájem na tom, aby jeho hospodářství zůstalo nedotčeno. Rozumě-
lo se tím, zda obviněný nemá obavy z kolektivizace zemědělství.
Obviněný odpovídá otázkou neznámému muži, jaký má zájem na obvi-
něném a z jaké funkce přichází a dostává od neznámého odpověď, že
toto vše musí pochopit obviněný sám. Obviněný toto pochopil, po-
něvadž když neznámý muž požádal o podporu, tuto neodmítl a do-
šlo k dohodě, že neznámý muž opět přijde za 14 dnů.

